

JOHN
TE LONO TAUKAREKA
I NAA TARATARA JOHN
TE HAKATAAKOTO
TE LAUPEPA NEI

Te Lono Taukareka inaa taratara John e taratara maa Jesus ko te Taratara TeAtua e takoto no takoto hakaoti, teelaa “ni huri mai no tipu ake ma setama ka noho iloto taatou.” (1.14) E mee pee ko naa taratara iho te laupepa nei raa, te Lono Taukareka nei ni sissii ki illoa naa tama e tokatoka i te laupepa nei maa Jesus maaoni ko te Mesaea, te Tama TeAtua. Teenaa naa tama naa ma ki illoa maa laatou ma ki ora iloto naa mahi tana Inoa. (20.31).

Imuri naa taratara kaamata teelaa e hakailoa mai maa te Taratara TeAtua e takoto no takoto hakaoti ko Jesus raa, te Lono Taukareka nei e taratara i te kau mahi TeAtua teelaa ni hakassuratia Jesus. Teenaa ki huri ake maa Jesus ko te Tama TeAtua teelaa ma ki hakasao naa tama te maarama nei. Ki oti raa ku hakatuu naa taratara i te hakataakoto naa mahi TeAtua teelaa ni hakasuratia Jesus. Teenei ko naa taratara iloto te laupepa nei teelaa e hakatuu i naa hakannoo aaraa tama no tautari ki Jesus, aa inaa see fiffai aaraa tama maa laatou e hakannoo iaa Ia. Naa sapta 13–17 e hakatuu hakaraaaoi iloo i te meeme e hakapaa Jesus ma ana disaipol raa i te poo Jesus ni tauhia, aa inaa taratara hakaoti Jesus ni kauake

ki ana disaipol ki mau naa manava laatou, itana laasuru hakaoti ma laatou. Te hakaoti te laupepa nei e taratara i te tauhia ana Jesus no toa ki te koti, itana tuukia ana ki te kros, itana masike ana i te mate, aa i tana hakasura ana ki ana disaipol.

Te taratara i te ffine hai aavana ni laavea e moe ma telaa tanata raa (7.53–8.11) e hakamaatinoria, i te aa e tammaki naa laupepa imua teelaa e takoto te Lono Taukareka nei, e tiiake laatou te taratara naa, aa aaraa laupepa iaa e hakatuuria laatou.

John e llasi ana taratara i te ora e ora hakaoti iloto Christ, teelaa e kaamata i te saaita nei aa e kauake ki naa tama e illoa maa Jesus ko te ara, te hakamaaoni, aa te ora. Te mee e hakasoro mmata i te pas John raa, teenaa ko i-ana hakatuu ki naa mee vare te henua e illoa, ki huri ake te hakataakoto maaoni ana taratara e kauake kilaatou. Teenaa ko naa mee pee ko te vai, te haraoa, telamu, te tama e roorosi naa sipsip raa aa ma naa sipsip, aa te laakau ‘grape’ aa ma naa hua.

Naa takoto naa taratara iloto te laupepa nei

Naa taratara kaamata 1.1–18

John te Baptis aa ma naa disaipol mua Jesus 1.19–51

Naa heuna Jesus iloto te henua 2.1–12.50

Naa aso hakaoti Jesus iloto Jerusalem aa i naa kina e tauppiri ki Jerusalem 13.1–19.42

Te saaita Te Ariki ni masike i te mate aa i ana saaita ni hakasura ki ana disaipol 20.1–31

Naa taratara hakaoti: Te Ariki e hakasura hoki i Galilee 21.1–25

Jesus te Taratara te Ora

¹ Imua te mahaa mai ana naa mee hakkaatoa raa, te Taratara raa ku oti te takoto. Ttaratara naa ni noho ma TeAtua. Ttaratara naa ko TeAtua koi. ² A Ia ni noho ma TeAtua imua te mahaa mai ana telani ma te maarama nei. ³ See hai mee te maarama nei ni ssura soko laatou. Naa mee hakkaatoa ni penaa iloto naa mahi te Taratara naa. ⁴ A Ia naa ko te tahito te ora, teenaa ko te ora e hakamaasina naa tama te maarama nei. ⁵ Naa kina ni takkoto pouuri raa ni maasina hakkaatoa. Te maasina naa ni see lavaa te uuhia te pouuri.

⁶ TeAtua ni heunatia mai a Ia te tanata ettapa ma ko John. ⁷ John ni hakasura iho no tarataraina naa tiputipu te maasina nei ki llono naa tama te maarama nei, aa laatou ku hakannoo. ⁸ Tana tino sei ko te maasina naa, a ia ni heunatia mai ki au no hakailotia te maasina naa ki naa tama te maarama nei. ⁹ Te maasina naa ma ki hakasura mai ki te maarama nei no hakamaasina naa kanohenua hakkaatoa.

¹⁰ TeAtua ni pena naa mee te maarama nei iloto naa mahi te Taratara naa. Niaaina maa Ia ni noho i te maarama nei, naa tama te maarama nei ni see illoa iaa Ia. ¹¹ A Ia ni hakasura iho ki naa tama tana tino henua. Tevana iaa a Ia ni see ilotia naa tama naa. ¹² E mee naa uruai tama ni illoa atu kaaa Ia no illoa maaoni maa Ia kote Tama TeAtua, teenaa ki kauake Ia te taukareka raa ki naa tama naa, ki noho laatou ma ni tama TeAtua. ¹³ Naa tama naa ni see hai tamaina TeAtua ma ni tama e mee naa maatua

---

☆ 1.6 Mt 3.1; Mk 1.4; Lk 3.1-2

laatou i te maarama nei; TeAtua tana tino ko laatou Tamana.

¹⁴ Ttaratara raa ni huri mai no tipu ma se tama ka noho iloto taatou. A Ia e taka ma telaaoi, aa a Ia e taratara koi ki te taratara maaoni. Taatou nikkite hakkaatoa inaa takkoto ana mahi, teenaa ko naa mahi te Tama tokotasi TeAtua ni heunatia mai tana Tamana i te lani.

¹⁵ John ni taratara inaa tiputipu ttama naa. Aia ni tanitanivaro peelaa, “Teenei taku tama maraa e taratara atu ki kootou. Nau ni vanaatu maa Ia ma ki hakasura iho imuri, tevana iaa a Ia e takoto hakamaatua are iaa nau. Taku saaita seki haanauria taku tinna raa, tama nei kunaa noho mai are.”

¹⁶ A Ia nikaumai telopo mee taukalleka ki taatou. Teenaa ko naa tiputipu tana manava kaimaarie ma tana manava laaoi. ¹⁷ TeAtua ni kauake naa Loo raa ki Moses ki kaumai ki taatou. Telaaoi ma te hakamaaoni raa iaa ni kauake TeAtua ki Jesus Christ ki kaumai ki taatou. ¹⁸ See hai tama ku oti te kite i TeAtua. Teenaa ko te Tama koi tokotasi TeAtua, e noho ma tana Tamana; a Ia naa e huri mai ki taatou naa tiputipu TeAtua.

John, te Baptis e hakaeta naa tiputipu Jesus Christ

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)

¹⁹ Naa hakamau naa Jew e noho i Jerusalem raa ni heuna ake naa maatua telotu aa ma naa tama haka Levi ki vasiria John maa ia ko ai.

²⁰ John ni see hiihai maa ia e huuina aia te hakamaaoni. Teenaa ki mee ake ia kilaatou, “Nau seai ko te Mesaea”

21 Teenaa ki vasiri ake naa tama naa, “Ki mee koe seai ko te Mesaea, koe ko Elijah koi?”[☆]

John ki mee ake, “Seai. Nau seai ko Elijah.”

Naa tama naa ki vasiri hoki, “Koe ko te Pure TeAtua?”

John ki mee ake, “Seai.”

22 Laatou ki mee ake, “Taratara mai ki illoa maatou maa koe ko ai, kiahe maatou no taratara ake ki naa hakamau maatou. Peehea oo taratara e kaumai ki maatou?”

23 John ki huri ake no kauake naa taratara Isaiah,[☆] te pure TeAtua, ni mee imua, “Nau nei ko te tama e tanitani varo mai iloto mouku peela, ‘Hakatonu te ara TeAriki ki maarama.’ ”

24 Teenaa ki vasiri ake naa tama ni heunatia ake naa Faarisi, ²⁵ “Ki mee koe seai ko te Mesaea aa ko Elijah ma te Pure TeAtua, ai koe e hakaukau tapu ai naa tama?”

26 John ki mee ake, “Nau e hakaukau tapu te henua kite vai, tevana iaa e mee te tama see ilotia kootou, e tuu iloto taatou nei; ²⁷ A Ia naa ko te tama ma ki hakasura mai imuri aaku. Nau taku tino see tau te vvete naa uka ana taka e hakao.”

28 Laatou e hai naa taratara laatou nei i te henua ettapa ma ko Bethany. Te henua naa etuu hakaanake te riva ettapa ma ko Jordan. Teenaa ko te kina John ni hakaukau tapu naa tama.

Jesus, te Sukua Sipsip TeAtua

29 Ssoa te aso raa, John nittoka i naa sare ake Jesus kiaa ia. Teenaa ki mee ake ia peela, “Kootou mmata ki k kite kootou te Sukua Sipsip

[☆] **1.21** Deut 18.15,18; Mal 4.5   [☆] **1.23** Is 40.3 (LXX)

TeAtua, Ttama e uii naa haisara naa tama te maarama nei! ³⁰ Teenei taku tama ni taratara atu maa ni noho mai imua taku haanau mai ana. A Ia e takoto i aruna iaa nau. ³¹ Nau taku tino ni see iloa i ana tiputipu. Nau e hakaukau tapu te henua ki hakailoa mai TeAtua te tanata naa ki te kanohenua Israel.”

³² Teenaa ki mee ake John ki naa tama naa, “Nau e kite inaa llee mai TeAitu TeAtua i telani ma se rupe no takoto i te haitino Jesus.

³³ Teenei ni iloa ai nau maa Ia ko te tama maaoni TeAtua. Te tama nikaumai naa heuna nei ma ki hakaukau tapu nau ki te vai raa, ni taratara mai peenei, ‘Too tama ma ki kite i naa llee mai TeAitu TeAtua ma se rupe no takoto iaa ia raa, teenaa ko te tama ma ki hakaukau tapu ki TeAitu Tapu.’ ³⁴ Nau ni kite katoo i naa mee nei. Teenei e taratara ai nau killono kootou maa Jesus raa ko te Tama maaoni TeAtua.”

Naa disaipol mua Jesus Christ

³⁵ Itessoa te asoraa, John nituu ma ana disaipol elua ³⁶ no kite inaalaka Jesus. Tana saaita ni kite i Jesus raa, a ia ni huri no mee ake kilaaau, “Koorua mmata! Teelaa te Sukua Sipsip TeAtua.”

³⁷ Takarua naa ni llono koi naa taratara nei raa, tautari atu iloo laaua vaamuri Jesus. ³⁸ Teenaa ki huri atu Jesus no vasiri kilaaau, i tana saaita ni kite ilaaau, “Koorua e ssee i ai?”

Takarua raa ki mee ake, “Rabai, koe e noho i hea?” (‘Rabai,’ teenaa ko te taratara e mee maa “Te tama e akonaki naa tama”.)

³⁹ Jesus ki mee ake, “Koorua oomai ki hakaari atu nau.” (Saaita raa, te laa raa

ku taupiri ki suru.) Teenaa ki oo laatou no kkite i te kina Jesus e noho. Laaua ni noho iloo no ponia i te kina naa.

⁴⁰ Ttama tokotasi i te takarua naa ko Andrew, te taina Simon Peter. ⁴¹ A ia ni lave i Simon Peter, tana taina, no mee ake, “Maatou ku oti te laavea maatou te Mesaea.” (Mesaea raa ko te taratara e mee maa, ‘Christ.’) ⁴² Teenaa ki hakattaki ake a ia tana taina raa ki Jesus.

Jesus ni ttoka atu kiaa ia no mee ake, “Nau e iloa maa too inoa ko Simon, te tama John. Koe ku taapaa a nau ki Sipas.” (Tela inoa Sipas ko Peter, te taratara e mee maa ‘te hatu’.)

Philip ma Nathaniel

⁴³ Ite ssoa te aso raa Jesus ni maanatu ma ki hano Ia ki Galilee. A Ia ni lave i Philip no mee ake, “Kau no tautari kiaa nau.” ⁴⁴ (Philip se tama i Bethsaida, te henua e noho ai Andrew ma Peter.) ⁴⁵ Philip ni lave i Nathaniel no mee ake, “Maatou ku oti te laavea maatou te tama ni tarataraina Moses i ana taratara ni sissii iloto telaupapa naa Loo. Teenaa ko ia naa hoki ni tarataraina naa pure Te Atua imua. Tana inoa ko Jesus, te tama Joseph, te tama haka Nazareth.”

⁴⁶ Teenaa ki vasiri ake Nathaniel, “Se aa e taukareka e lavaa te sura mai i te tamaa henua maa ko Nazareth?”

Philip ki mee ake, “Kau ki kite koe.”

⁴⁷ Saaita Jesus ni kite i Nathaniel e hanake kiaa ia raa, a ia ki mee tanataratara pe laa, “Te nei setama maaoni i te manava Israel. Ttama nei see haivana hakallika e huu iloto tana manava.”

⁴⁸ Teenaa ki vasiri ake Nathaniel, “Koe ni iloa peehea iaa nau?”

Jesus ki mee ake, “Saaita Philip seki lave iaa koe raa, nau kunaa kite iloo iaa koe e noho ilaro te maru te laakau te ‘fig’.”

⁴⁹ Teenaa ki mee ake Nathaniel, “Rabai, koe naa ko te Tama TeAtua. Koe naa ko te Tuku Israel.”

⁵⁰ Jesus ki mee ake, “Koe naa ku iloa maa nau kote Tama TeAtua iaa nau ni vanaatu maa nau ekite iaa koe e noho ilaro te maru te laakau te ‘fig’? Koe ma ki oti ku kite i naa vana ellasi are i naa mee nei.” ⁵¹ Teenaa ki mee ake Ia kilaatou, “Nau e taratara atu maaoni. Kootou ma kikkite i naa tallaki mai naa tootoka telani ka hakasepu mai naa ensol TeAtua no sassare mai ki Ttama te Henua.”[☆]

2

Te kaikai te aavvana i Kana

¹ Naa aso elua ku oti te llaka, i te ttoru naa aso raa, naa tama te matakaaina i Kana iloto Galilee raa e mee te kaikai te takarua e aavvana. Tetinna Jesus raa e noho i te kina naa. ² Jesus ma ana disaipol raa hoki ni arumia ki oo ake ki te kaikai naa. ³ Saaita naa wain raa ni oti, te tinna Jesus raa ki mee ake ki Jesus, “Naa wain naa tama naa ku oti.”

⁴ Teenaa ki mee ake Jesus, “Te ffine nei, koe see taratara mai ma se aa nau ki mee. Taku sao ki hakaari aku mahi raa seki tae mai.”

⁵ Te tinna Jesus raa ki mee ake ki naa tama e mee naa heuna te hare, “Kootou haia naa vana tama nei e mee atu ki kootou.”

[☆] **1.51** Gen 28.12

⁶ Iloto te hare naa e takkoto ana huaarani e utuutu vai e ono ellasi. I naa vana ellasi naa Jew raa, laatou maraa e huihui naa rima laatou ki naa vai e takkoto i naa huaarani naa. Te huaarani tokotasi etau te utu naa kalon e matarua no tae ki te matatoru.

⁷ Teenaa ki mee ake Jesus ki naa tama e mee naa heuna te hare, “Utuhia naa huaarani naa ki naa vaiua.” Naa tama naa ni massike no utu naa huaarani naa no ppii.

⁸ Jesus ki mee ake hoki, “Kootou asu mai ni vai i naa huaarani naa no kauake ki te tama e mee tana kaikai nei ki unu.” Teenaa ki too naa tama naa naa vai raa no kauake ki te tama e mee tana kaikai.

⁹ Te vai naa ku oti te huri no mee ma se wain. Ttama naa ni see iloa maa tana wain e unu raa ni too ake naa tama naa i hea (tevana iaa, ana poe raa ku oti te illoa i te vana Jesus ni mee). Teenaa ki kannaatia ake aia te tanata e aavana raa no mee ake, ¹⁰ “Taatoou hakkaatoa maraa e taki naa wain taukalleka raa i te kaamata. Ki oti are naa wain see taukalleka raa ku toomai, i te saaita naa tama raa ku vvare hakkaatoa. A koe iaa ni tiiake naa wain taukalleka raa ki te saaita nei!”

¹¹ Teenei kote saaita mua Jesus ni hakasura naa mahi TeAtua. Aia ni hakasura naa vana nei i Kana, iloto Galilee. Teenaa kotana kina ni hakassaa ana mahi no illoa ana disaipol maa Ia ko te Tama TeAtua.

¹² Kimuri raa, Jesus ma tana tinna, ana taaina ma ana disaipol raa ni oo ki Capernaum no nnoho naa aso laatou i te kina naa.✧

*Jesus e hano ki loto te Hare Tapu
(Mt 21.12-13; Mk 11.15-17; Lk 19.45-46)*

✧ 2.12 Mt 4.13

13 Te mee raa kutaupiri kite aso te Kaikai te Pasova, teenaa kihano Jesus ki Jerusalem.✠

14 Tana saaita ni uru ki loto te Hare Tapu raa, a Ia ni kite naa tama ennoho ma naa purumakau, naa sipsip, aa ma naa rupe. Naa tama naa ennoho ma naa manuraa ki oo ake ni tama no tautauia. Aaraa tama hoki ennoho ka hakahitihiti naa mane laatou. 15 Teenaa ki ffiri a Ia tanatari noiisea a Ia naa manuraa hakkaatoa kihaho te Hare Tapu. Naa sipsip ma naa purumakau raa hakkaatoa niisea a Ia kihaho. Naa teevoovoo naa tama hakahitihiti naa mane raa ni hurisia a Ia no masseu huri naa mane naa tama naa. 16 Ki oti raa, huri atu iloo Ia ki naa tama ennoho ma naa rupe laatou raa no mee ake, “Too naa mee naa kihaho! Kootou see haia kootou te hare taku Tamana nei ma se maket!” 17 Naa disaipol raa ni mannatu ki naa taratara e takkoto iloto te Laupepa Tapu e mee maa, “Te llee taku manava itoo hare, Te Atua, e ura ma se ahi iloto taku manava.”✠

18 Teenaa ki mee ake naa hakamau naa Jew, “Ni mahi peehea Te Atua a koe e lavaa te ppena ki illoa maatou maa koe e tau te sosorina peenei?”

19 Jesus ki mee ake, “Seua te Hare Tapu nei, aa iloto naa aso e toru nau ma ki hakamasike hoki te hare nei.”✠

20 Teenaa ki mee ake laatou, “Koe e vana maa te Hare Tapu nei e lavaa peehea koe te hakatuu iloto naa aso e toru? Te Hare Tapu nei ni hakatuuria iloto iloo naa setau e matahaa maa ono!”

✠ 2.13 Ex 12.1-27 ✠ 2.17 Ps 69.9 ✠ 2.19 Mt 26.61; 27.40; Mk 14.58; 15.29

²¹ Tevana iaa te hare tapu Jesus e taratara raa, teenaa ko tana haitino. ²² Saaita Jesus ni masike i te mate raa, ana disaipol raa ni hakamaarona i tana taratara nei. Teenaa ki illoa ai laatou maa e maaoni i naa taratara te Laupepa Tapu ma naa taratara Jesus ni kauake ki laatou.

Jesus e iloa i naa tiputipu naa tama hakkaatoa

²³ Saaita Jesus ni noho i Jerusalem ite ssao te Kaikai te Pasova raa, turaa tama ni kkite i naa mahi TeAtua ni hakassuratia a Ia, teenaa ki illoa ai laatou maa Jesus ko te Tama TeAtua.

²⁴ Tevana iaa te manava Jesus ni see mau i naa tama naa, iaa Ia e iloa i naa tiputtipu laatou.

²⁵ Niaaina maa see hai tama e taratara ake ki Jesus i naa tiputipu naa tama naa, a Ia kunaa iloa are i naa takkoto naa manava laatou.

3

Jesus ma Nikodimus

¹ Teelaa se Faarisi, tana inoa ko Nikodimus, aia setama hakamaatua naa Jew. ² Aia ni hanake ki Jesus i te poo tokotasi no taratara ake ki Jesus, “Rabai, maatou e illoa maa koe se tisa ni heunatia mai TeAtua. See hai tama e lavaa te mee naa mahi TeAtua pee ko oovana e mee naa, ki mee maa naa mahi TeAtua see takkoto iaa ia.”

³ Jesus ki mee ake, “Nau e taratara atu maaoni maa see hai tama e lavaa te kite te Nohorana TeAtua ki mee a ia see haanau mai hoki.”

⁴ Teenaa ki vasiri ake Nikodimus, “Peehea naa haanau mai hoki te tama ku matua? Peehea ana ahe hoki ki loto te manava tana tinna raa ki haanauria mai a ia hoki?”

⁵ Jesus ki mee ake, “Nau e taratara atu maaoni. See haitama elavaa te uru kiloto te Nohorana TeAtua ki mee aia see haanau mai ite vai ma TeAitu TeAtua. ⁶ Te tama e haanauria te tama raa etaka ma te ora te tama te maarama nei. Te tama e haanau mai iloto te aitu raa etaka ma te ora TeAitu Tapu. ⁷ Koe see oho ia nau e vanaatu kiaa koe, ‘Kootou hakkaatoa kiahe no hannau mai hoki.’ ⁸ Te matani raa e oko koi kitana aauna e hiihai. Koe elono koi i naa oko te matani, tevana iaa koe see iloa ite kina te matani naa e oko mai. Koe hoki see iloa maa te matani naa e oko ki hea. Te mee naa e mee koi pee ko te tama e haanau mai i TeAitu TeAtua.”

⁹ Teenaa ki mee ake Nikodimus, “Peehea naa mee te mee naa?”

¹⁰ Jesus ki mee ake, “Koe see iloa peehea te mee nei ma koe setama e akonaki naa tama Israel? ¹¹ Nau etaratara atu maaoni. Maatou etaratara inaavana maatou e illoa ma naavana maatou ekkite, tevana iaa see haitama i kootou e hiihai maa ia e hakannoo ki naa taratara maatou nei. ¹² Nau nitaratara naa taratara te maarama nei, tevana iaa kootou ni see hakannoo ki aku taratara. Kootou ma ki hakannoo peehea kiaa nau ki mee nau e taratara atu naa mee telani? ¹³ See haitama ku oti tetae kite lani, teenaa ko te Tama te Henua koi, te tama ni au i te lani.”

¹⁴ Moses nissau te kata raa ki aruna iloto mouku. Peelaa hoki, te Tama te Henua raa ma ki saaua ki aruna. ¹⁵ Naa tama e illoa maa ia ko te Tama TeAtua raa ma ki too te ora etakoto see lavaa te oti. ¹⁶ TeAtua e aroha inaatama hakkaatoa ite maarama nei, teenaa ki heuna mai tana Tama raa kite maarama nei.

✧ 3.14 Num 21.9

Ki mee se tama peehea e illoa maa Ia ko te Tama TeAtua raa, ttama naa maki see lavaa te mate. Aia makitoo te ora etakoto see lavaa te oti. ¹⁷ TeAtua ni see heuna mai tana Tama naa ma ki au no hakatonutonu te henua. Seai. Tana tama naa nikkave mai ki au no hakaora naa tama te maarama nei.

¹⁸ TeAtua see hakatonutonu naa tama e hakannoo ki tana Tama, tevana iaa a Ia kunaa hakatonutonu are naa tama see hakannoo ki tana Tama, i te aa, i laatou ni see hakannoo ki tana Tama tokotasi naa. ¹⁹ Te ara te hakatonutonu raa e mee peenei: te maasina raa ku oti te tae mai ki te maarama nei, tevana iaa te henua e fiffai are i te pouuri. Laatou see fiffai te maasina naa i naa sosorina laatou see ttonu. ²⁰ Naa tama hakkaatoa e sosorina hakallika raa see fiffai ki te maasina. Laatou see hakassura iho ki te maasina i laatou see fiffai maa naa sosorina see ttonu laatou raa e hakassaaina. ²¹ Teenaa are ko naa tama eppena naa mee maaroni raa e hakassura mai ki te maasina, ki ilotia laatou maa laatou eppena naa mee hakkaatoa iloto naa mahi TeAtua.

Jesus ma John

²² Kimuri raa, Jesus ni masike no hano ma ana disaipol raa ki te matakaaina Judea no nnoho laatou ka hakaukau tapu naa tama. ²³ John hoki e hakaukau tapu naa tama i Eion, see mmao i Salim. Te kina naa e takkoto ana vai tammaki. Te henua ni oo atu peenaa kiau Ia ki hakaukau tapuria laatou. ²⁴ (Teenaa

ko te saaita John seki ponotia are ki loto te hare karapusi.)✧

²⁵ E mee naa disaipol John e hakatauttau ma te Jew tokotasi ite iloo naa Jew inaa tiputipu te hakaukau. ²⁶ Teenaa ki oo laatou no mee ake ki John, “Rabai, koe e hakamaarona ite tanata nitaka ma koe itelaa vasi Jordan, ttama ni tarataraina a koe? Ttama naa e hakaukau tapu naa tama ite saaita nei. Te henua e tari atu hakkaatoa kiaa ia!”

²⁷ Teenaa ki mee ake John, “Te tama e taka koi ma naa mahi Te Atua ekauake. ²⁸ Kootou nillono ia nau nitaratara peela, ‘Nau nei sei kote Mesaea, tevana ia nau ni heunatia ki au nau imua ttama naa.’✧ ²⁹ Saaita te taupeara ma te taupu e haka aavana tia raa, te taupu raa ma ki mee ma se aavana te taupeara naa. Te soa te taupeara raa ma ki hiahia i tana saaita ma kilono ite reo te taupeara naa. Taku hiahia e kaatoa hoki peenaa. ³⁰ Ttama naa ma ki noho hakamaatua, a nau ia ma ki noho ma se tamavare koi.”

Jesus, Ttama te lani

³¹ Ttama e au ite laniraa enoho hakamaatua inaa tama hakkaatoa. Ttama e au ite maarama nei ia, teenaa se tama te maarama nei. Aia e taratara inaa vana te maarama nei, tevana ia Ttama te laniraa enoho hakamaatua inaa mee hakkaatoa. ³² Ttama naa e taratara iana mee nillono ka k kite ki ana karamata, tevana ia see hai tama e hakannoo ki ana taratara. ³³ Teenaa naa tama e hakannoo ki ana taratara raa e huri ake peela

---

✧ **3.24** Mt 14.3; Mk 6.17; Lk 3.19-20 ✧ **3.28** Jn 1.20

maa TeAtua raa ko te hakamaaoni. ³⁴ Ttama ni heunatia mai TeAtua raa e taratara mai naa taratara TeAtua, i te aa, naa mahi hakkaatoa TeAitua e kauake TeAtua kiaa Ia. ³⁵ Te Tamana raa e llee tana manava i tana Tama, teenaa ni kauake naa mee hakkaatoa kiaa Ia ki roorosi. ³⁶ Naa tama e hakannoo ki te Tama TeAtua raa ma ki too te ora e ora hakaoti, tevana ia te tama see hakannoo ki TeAtua raa ma ki see ora. A ia ma ki takoto i laro naa haeo TeAtua.

4

Jesus ma te ffine haka Samaria

¹ Naa Faarisi raa ni lono maa e tammaki naa tama ku tautari ki Jesus, aa te kooina naa disaipol Jesus e hakaukau tapu raa ku tammaki are i naa disaipol John.

² (Maaoni ia, Jesus tana tino see hai tama ni hakaukau tapu. Ana disaipol raa koi e hakaukau tapu naa tama.) ³ Teenaa saaita Jesus ni lono i naa taratara naa, masike iloo Ia i Judea no hano ki Galilee. ⁴ Te ara Jesus ma ki sare raa e moe vaaroto Samaria.

⁵ A Ia ni hano no tae kite matakaaina iloto Samaria e tpa ma ko Sikar. Te kerekere Jacob ni kauake ki tana tama, Joseph, see mmao i te matakaaina naa. ⁶ Teenaa ko te kina e takoto te vai Jacob ni keri i te kerekere. Jesus ni naeae i tana kina ni sare mai raa e mmao, teenaa ki noho Ia i te vasi te vai naa no hakamarooroo. A Ia ni tae atu i te laaraatea*.

☆ 3.35 Mt 11.27; Lk 10.22 ☆ 4.5 Gen 33.19; Josh 24.32 * 4.6
telaaraatea: teenaa te saaita te peeloo te kkai

⁷ E mee te ffine haka Samaria ni hanake ki te vai raa no asu vai. Teenaa ki mee ake Jesus kiaa ia, “Aasua mai se vai maaku ki unu.”

⁸ (Ana disaipol raa ku oti te oo ki loto te henua naa no taavi kaikai.)

⁹ Te ffine raa ki mee ake, “Koe se Jew, a nau iaa se tama haka Samaria. Peehea oo kainnoo mai kiaa nau ki kauatu se vai ki unu koe?” (Naa Jew raa see lavaa te kkai ka unu ki naa peleti ma naa kap naa tama haka Samaria.)[☆]

¹⁰ Teenaa ki mee ake Jesus, “Koe see iloa i te mee TeAtua e hookii. Koe hoki see iloa maa te nei ko ai e kainnoo atu ma ki kauake se vai maana ki unu. Ki mee koe ni iloa i te tama e kainnoo atu nei raa, koe ni kainnoo are kiaa ia ki kauatu te vai te ora.”

¹¹ Te ffine raa ki mee ake, “Aroha, koe see hai mee asuasuai e noho ma koe, aa te vai nei ennoto. Te vai e takoto te ora naa ma ki aasua mai koe i hea? ¹² Te vai nei ni kaumai taatou tipuna, Jacob. Tana haanauna ma ana manu e hahaanai raa ni unu hakkaatoa i te vai nei. Koe e mee maa koe e lasi are i Jacob?”

¹³ Jesus ki mee ake, “Naa tama hakkaatoa e unu te vai nei ma ki oti ku hiiunu hoki. ¹⁴ Te tama e unu taku vai ma ki hookii nei ma ki see lavaa te hiiunu imuri. Taku vai ma ki hookii nei ma kippuna peenaa iloto tana manava, teenaa a ia ma ki too te ora e ora hakaoti.”

¹⁵ Teenaa ki mee ake te ffine, “Te Ariki, kaumai te vai naa ki see hiiunu nau imuri, ki see ahemai nau hoki no asu vai.”

¹⁶ Jesus ki mee ake, “Tere imua no aru ki too aavana raa ki oomai koorua.”

¹⁷ Te ffine raa ki mee ake, “Nau see hai aavana.”

[☆] **4.9** Ezra 4.1-5; Neh 4.1-2

Teena ki mee ake Jesus, “Koe e taratara maaoni maa koe see hai aavana. ¹⁸ Maaoni iaa, koe nimee ooaavana erima hakkaatoa. Tetanata enoho ma koe itesaaita nei seai se aavana aau maaoni. Koe e taratara maaoni.”

¹⁹ Te ffine raa ki mee ake, “Te Ariki, te nei nau ku iloa maa koe se pure Te Atua maaoni.

²⁰ Naa tippuna maatou raa nilotu iaruna te mouna nei. Kootou naa Jew raa iaa e hai maa Jerusalem raa ko te kina maatou ki oo nolotu i Te Atua.”

²¹ Jesus ki mee ake, “Hakannoo kiaa nau. Imuri te henua ma ki se lotu ki te Tamana raa iaruna te mouna nei ma iloto Jerusalem. ²² Kootou naa tama i Samaria nei elotu pouuri koi. Kootou see illoa ite tama kootou elotu. Maatou naa Jew raa iaa e illoa ite tama maatou elotu.

Ite aa, te tama ma ki hakaora te henua raa ma ki haanau iho iloto te manava naa Jew. ²³ Te ssao raa ku tae mai, teena ko te saaita te henua ma ki lotu maaoni ki te Tamana iloto naa mahi ma te hakamaaoni Te Aitu Te Atua. Teena tetiputipu telotu Te Atua e hiihai.

²⁴ Te Atua se Aitu. Naa tama elotu kiaa Ia raa ki lotu maaoni iloto naa mahi Te Aitu Te Atua.”

²⁵ Te ffine raa ki mee ake, “Nau e iloa maa te Mesaea raa ma ki oti ku au, aa tana saaita ma ki au raa, a Ia ma ki hakaari mai te kau mee hakkaatoa.”

²⁶ Teena ki mee ake Jesus, “Nau nei ko Ia, te tama e taratara koorua nei.”

²⁷ Ite saaita naa raa, naa disaipol Jesus raa kuttae ake. Laatou nitteki iloo ite saaita laatou nikkite i Jesus enoho ka hai taratara laua ma te ffine. Tevana iaa see haitama ilaatou

ni vasiri ake ki te ffine naa ma se aa a ia e hiihai. See hai tama hoki ni vasiri ake ki Jesus maa Ia e hai taratara laaua ma te ffine raa ko te aa.

²⁸ Te ffine naa ni tiiake tana mee e asuasuu vai naa no ahe ki te henua raa no mee ake ki naa tama te henua naa, ²⁹ “Kootou oomai no mmata! Ttama raa e taratara tonu mai inaa mee hakkaatoa aaku ni mee imua. Ttama nei pee ko te Mesaea raa koi, anii?”

³⁰ Teenaa ki massike laatou i te henua naa no oo ki Jesus.

³¹ I te saaita naa, naa disaipol raa e nnoho ka taro ki Jesus, “Rabai, too ni mee maau no kai!”

³² Teenaa ki mee ake Jesus, “Nau e mee aku kaikai e kai, see ilotia kootou.”

³³ Ana disaipol raa ki vasirisiri soko laatou, “E hai tama ni kauake ana kaikai ki kai?”

³⁴ Jesus ki mee ake, “Aku kaikai raa, teenaa ko aku tautari ki te hiihai te Tama ni mee ma ki au nau no hakaoti ana heuna nei. ³⁵ Kootou e mee kootou taratara e mee peelaa, ‘Naa marama e haa koi takkoto mai aa ku tae ki te ssao ki vasi.’ Tevana iaa nau e vanaatu ki kootou ki ttoka hakaraaoi ki naa verena. Naa kaikai raa ku lleu aa ku tau te vasi! ³⁶ Naa tama e vasi raa etauia ki hakanaaopo naa kaikai te ora maaoni. Laatou ma ki fiaffia hakapaa ma naa tama ni tori.

³⁷ Teenaa e hanotonu ma tetaratara e mee peelaa, “Ttama e tori, aa telaa tama e vasi.”

³⁸ Kootou ni heunatia a nau ki oo kootou no vasia naa verena naa tama sara ni heheuna. Kootou ni tauia are i naa heuna naa tama sara.”

³⁹ Turaa tama i Samaria ni illoa maa Jesus ko te Mesaea, i te ffine raa ni mee maa, “Ttama nei e taratara tonu mai naa mee hakkaatoa aaku ni mee imua.” ⁴⁰ Saaita naa tama i Samaria raa

nittae kiaa Ia, laatou nipuratia laatou a Ia kinoho ma laatou. Jesus ni noho ana aso elua i te henua naa.

⁴¹ Turaa tama nillono i ana taratara no hakannoo kiaa Ia. ⁴² Laatou ni mee ake peelaa ki te ffine, “Maatou nei ku illoa maa te nei ko te Mesaea, tevana iaa maatou see mee maa maatou nei ku illoa iaa koe ni taratara mai. Seai. Maatou nei ku illoa i maatou nillono soko maatou i ana taratara, aa te nei maatou ku illoa maa te nei ko te Tama maaoni ma ki hakaora naa tama te maarama nei.”

Ttamariki te hakamau e haia Jesus no marooroo

⁴³ Imuri ana aso elua i te kina naa raa, Jesus ni masike no hano ki Galilee. ⁴⁴ Jesus soko Ia ni mee tana taratara peelaa, “Te pure Te Atua ma ki see ilotia naa tama tana tino henua.”[☆]
⁴⁵ Tana saaita ni tae ki Galilee raa, naa tama te kina naa ni oo atu no pureppure laatou, i laatou nikkite iaa Ia e hakasura naa mahi Te Atua i te saaita laatou ni oo kite Kaikai te Pasova i Jerusalem.

⁴⁶ Ki otiraa Jesus ni ahe ki Kana i Galilee, tana henua ni huri te vaiua no mee ma se wain.

Teelaa se hakamau te kaaman e noho i te kina naa. Aia e mee tana tamariki e moe ka maki i Capernaum.[☆] ⁴⁷ Tana saaita ni lono maa Jesus ku oti te hanake i Judea ki Galilee raa, hanatu iloo ia no taratara ake ki Jesus ki oo laua ki Capernaum no haia tana tamariki raa ki marooroo, i tana tamariki raa ku taupiri koi ki mate. ⁴⁸ Teena ki mee ake Jesus kiaa ia,

[☆] 4.44 Mt 13.57; Mk 6.4; Lk 4.24   [☆] 4.46 Jn 2.1-11

“Kootou maraa ettariiloo kikkite kootou ma ni mahi TeAtua aa maa kootou ku hakannoo kiaa nau.”

⁴⁹ Te hakamauraa ki mee ake, “TeAriki. Kau ki oo taaua. Nau e ppore maa taku tamariki raa ma ki mate.”

⁵⁰ Jesus ki mee ake, “Ahe ki too henua. Too tamariki raa ku marooroo.”

Te tanata naa ni hakannoo ki naa taratara Jesus e kauake, teenaa ki hano. ⁵¹ Ttama naa ni hano no ttiri i ana poe raa i te ara. Teenaa ki mee ake laatou kiaa ia, “Too tamariki raa ku marooroo.”

⁵² Teenaa ki vasiri ake ia kilaatou ma te tamariki raa ni marooroo i te ssao hea. Naa tama naa ki mee ake, “Too tamariki raa ni marooroo lokoi i te saaita te laa raa ni tae kite tasi ite laa i aruna.” ⁵³ Te tanata naa ku hakamaarona ite naa ko te ssao Jesus ni vanaake ma tanatamariki raa ku marooroo. Teenaa ki illoa ai aia maa tana haanauna naa hakkaatoa maa Jesus ko te Mesaea.

⁵⁴ Te nei ko te rua ana saaita ni hakassura naa mahi TeAtua itana saaita ni hanake ki Galilee.

5

Te tanata e haia Jesus no marooroo i te kina te vai

¹ Kimuri raa, Jesus ni hano kite kaikai te lotu naa Jew e mee i Jerusalem. ² Te laa se vai e takoto i te tootoka te henua naa. Te tootoka naa e ttapa ma ko te Tootoka naa Sipsip. Te vai raa e ttapa ma ko Bethsada i te taratara naa tama te henua naa. Te laa ni harevaka erima ettuu aareha te vai naa, e hakamaru ai naa tama ennoho i te kina te vai naa. ³ Tammaki naa tama

e mmaki e mmoe iloto naa harevaka naa, naa tama e ppuni naa karamata laatou, naa tama seelavaa te sassare, aa naa tama e mmate naa haitino laatou. [Laatou e mmoe kattari ki mannuutia te vainaa. ⁴ Teenaa ko te ssao te ensol TeAriki e sepu mai kiloto te vai raa ka mannuu ai te vai. Ttama mua ilaatou makisepu kiloto te vai e mannuu naa ma ki taukareka no marooroo.] ⁵ Teelaa se tanata e moe i te kina naa. Ttama naa ni maki ana setau e matatoru maa varu. ⁶ Jesus ni kite ia ia e moe i te kina naa, no iloa maa tana maki raa ku rooroa. Teenaa ki vanaake Jesus kiaa ia, “Koe e hiihai maa koe ki marooroo?”

⁷ Ttanata raa ki mee ake, “TeAriki. See hai tama e noho kiau no saaua nau kiloto te vai nei i naa saaita te vai nei e mannuutia. Aku saaita maraa e haaite kittoro ki te vai raa, aaraa tama kunaa ttae are. Nau maraa e sukumuri lokoi.”

⁸ Teenaa ki mee ake Jesus, “Masike no ppiki oo moelana naa aa koe ku sasare.” ⁹ Te tanata naa ni marooroo lokoi i te saaita naa, teenaa ki masike ia no too ana moelana raa no sare.

Naa vana nei ni mee i te aso te Sabat. ¹⁰ Teenaa ki mee ake naa hakamau naa Jew raa ki te tanata naa, “Teenei te aso te Sabat. See hai tama e lavaa te ssau ana moelana raa i te aso te Sabat, i te mee naa e sara i naa Loo taatou.”[☆]

¹¹ Te tanata raa ki mee ake, “Ttama ni au no haia nau no marooroo raa ni vana mai ma ki too aku moelana raa aa nau ku sasare.”

¹² Teenaa ki vasiri ake laatou, “Ko ai ttama ni vanaatu ma ki mee koe peenei?”

[☆] **5.10** Neh 13.19; Jer 17.21

¹³ Tevana iaa te tanata naa ni see iloa maa Jesus ko ai, i te aa, te kina naa ni kkapī te tama, aa Jesus ni hakasee koi no hano ki taha.

¹⁴ Kimuri raa, Jesus ni lave i te tanata naa i te Hare Tapu no mee ake, “Hakannoo, koe raa ku taukareka. Koe kukaoti te ppena naa haisara, ki see ssura ni vana hakallika kiaa koe.”

¹⁵ Teena ki hano te tanata naa no mee ake ki naa hakamau naa Jew raa maa ia ni haia Jesus no marooroo. ¹⁶ Teena ki kaamata naa Jew raa te hai haeeo ina laatou Jesus, iaa ia ni haia aia te tanata raa no marooroo i te aso te Sabat.

¹⁷ Jesus ki mee ake ki laatou, “Taku Tamana raa e heheuna inaa aso hakkaatoa, aa teenei nau hoki ki heheuna.”

¹⁸ Teenei ko naa taratara ni hakkoro naa hakamau naa Jew raa kilellere ki taia Jesus ki mate. Laatou see mee koi maa ia ni hakasara naa Loo te Sabat. Laatou emee hoki iaa ia ni taratara maa Te Atua kotanatino Tamana, teena aia kumee maa laaua ma Te Atua e hakatau peellaa.

Naa mahi te Tama Te Atua

¹⁹ Teena ki mee ake Jesus, “Nau e taratara atu maaoni. Te Tama Te Atua raa see lavaa te mee ana vana sokoia. Aia emee koi ana vana ekkite tana Tamana emee. Se aa tana Tamana emee, tana Tama emee hoki. ²⁰ Te Tamana e manava laaoi i tana tama, aa e huri ake kiaa ia ana vana hakkaatoa emee. Kootou ma ki oho i ana vana ma ki huri ake raa ma ki ttoe iaa i naa vana nei. ²¹ Te Tamana e hakamasike no hakaora te mate. Peelaa hoki, tana Tama raa e hakaora ana tama e hiri. ²² Te Tamana

tana tino see hakatonutonu naa tama. A Ia ku oti te kauake te taukareka raa ki tana Tama ki hakatonutonu te henua. ²³ A Ia e hiihai maa te henua ki hakanau itana Tama pee ko naa hakanau laatou ite Tamana. Ttama see hakanau itana Tama raa, a ia see hakanau ite Tamana, ite aa, te Tama raa ni heunatia mai te Tamana.

²⁴ “Nau e taratara atu maaoni. Naa tama e llono i aku taratara no hakannoo ki te Tama ni heuna ma ki au nau raa, naa tama raa ma ki too te ora e ora hakaoti. Te Atua ma ki see hakatonutonu naa tama naa, i laatou ku oti te hakahiti naa mahi te mate no too te ora. ²⁵ Nau e taratara atu maaoni. Ssao raa ma ki tae mai, aa te nei ku oti te tae mai, teenaa kote ssao te mate raa ma ki llono ite reo te Tama Te Atua. Naa tama e llono raa ma ki ora. ²⁶ Te ora maaoni raa, teenaa se ora e takoto ite Tamana. Peelaa hoki, te ora maaoninaa kutakoto ma se ora tana Tama, ite ora naa ni kauake Te Atua kia ia.

²⁷ Te Atua Tamana ni hakanoho tana Tama ki hakatonutonu, i aa ia ko te Tama te Henua.

²⁸ Kootou see oho ite taratara nei. Ssao raa ma ki tae mai, teenaa naa tama hakkaatoa ni mmate raa ma ki llono itana reo. ²⁹ Laatou ma ki massike hakkaatoa i naa taaruma laatou. Naa tama ni sosorina taukalleka raa ma ki massike no ora, aa naa tama e sosorina hakallika iaa ma ki massike no hakallono isu.✧

Jesus, te Tama Te Atua

³⁰ “Nau see lavaa te hai aku vana soko nau. Nau e hakatonutonu te henua ki naa taratara e kaumai Te Atua, te nei ettonu ai aku heuna. I te aa, nau see haaite ma ki mee aku vana e fifai.

✧ 5.29 Dan 12.2

Nau e haia koi nau naa vana tetama ni heuna ma ki au nau e hiihai.

³¹ “Ki mee nau e hakaea kite henua i aku tiputipu soko nau, te henua ma ki hainattaa te hakannoo ki aku taratara. ³² Tevana iaa e mee te Tama e hakaea kite henua i aku tiputipu. Nau e iloa maa anataratara e mee iaa nauraa nitaratara maaoni. ³³ Kootou ni heuna naa tama kootou raa kioo no vasiria John iaa nau, teenaa ki kauatu John te hakamaaoni.✧

³⁴ Nau see mee ma nau e hiihai ma setama ki hakaea i aku tiputipu. Seai. Nau e kauatu naa taratara nei ki hakassaoria naa ora kootou.

³⁵ John nituu ma selamu eura no maasina. Kootou ni fiafia i te maasina naa i te tamaa saaita.

³⁶ Tevana iaa, e mee telaa vana ma ki ttoe are i naa taratara John ni hakaea iaa nau. Teenaa ko naa heuna taku Tamana e heunatia a nau. Nau ma ki ilotia maa nau ni heunatia mai Te Atua i ana heuna e haia a nau nei. ³⁷ Taku Tamana ni heuna ma ki au nauraa e hakaea hoki i aku tiputipu. Kootou sekillono itana reo ka k kite i ana karamata.✧

³⁸ Ana taratara raa see toa kootou ki takkoto iloto naa hatumanava kootou, i kootou see hakannoo ki tana Tama ni kkave mai kite maarama nei. ³⁹ Kootou e tokatoka peenaa i te Laupepa Tapu, i kootou e mannatu maa te ora e ora maaoni raa ma ki laavea kootou i naa taratara naa.

Naa taratara e takkoto iloto te Laupepa Tapu raa e taratara iaa nau. ⁴⁰ Tevana iaa kootou see fifai ma kootou e oomai kiaa nau no too te ora.

⁴¹ “Nau see ssee naa ahu naa tama te maarama nei. ⁴² Nau e iloa i naa tiputtipu kootou, aa nau hoki e iloa maa te manava laaoi

✧ 5.33 Jn 1.19-27; 3.27-30 ✧ 5.37 Mt 3.17; Mk 1.11; Lk 3.22

TeAtua see takoto iloto naa manava kootou.
⁴³ Nau nikaavea mai ite hiihai taku Tamana, tevana iaa kootou ni see fiffai kiaa nau. Iaa ki mee setama e au itana tino hiihai raa, teenaa kootou ma ki fiffai kiaa ia. ⁴⁴ Kootou fiffai iloo inaa hakanau kootou ki kootou soko kootou, tevana iaa kootou see illoa te hakamakkii ki hakanau TeAtua i kootou. Kootou ma ki lavaa te hakannoo peehea iaa nau? ⁴⁵ Kootou see mannatu ma ko nau nei ma ki kauake naa haaeo kootou ki TeAtua. Seai. Teenaa ko Moses, ttama e taao hi manava ai kootou, a ia naa ma ki kauake naa haaeo kootou ki TeAtua. ⁴⁶ Ki mee kootou ni hakannoo maaoni ki Moses, kootou ni hakannoo hoki kiaa nau, iaa ia naa ni sissii i aku tiputipu. ⁴⁷ I kootou see hakannoo ki ana taratara ni sissii, kootou ma ki hakannoo peehea ki aku taratara e kauatu nei?"

6

Jesus e haanai te kuturana e lasi

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Kimuriraa Jesus ni hano kitelaa vasi te Namu Galilee (ettapa hoki ma kote Namu Tiberias). ² Turaa tama iloo ni oo atu vaamuri, ilaato nikkite inaa mahi TeAtua ni mee no malolloo telopotama ni mmaki. ³ Jesus ni hano ma ana disaipol raa no nnoho iaruna te tamaa mouna. ⁴ Ssao te Kaikai te Pasova raa ku taupiri. ⁵ Teenaa kittoka Jesus no kite te kuturana naa tama e oo ake kiaa ia, teenaa ki vasiri Ia ki Philip, "Taatou ma ki taavi ni kaikai i hea kitau te haanai naa tama nei hakkaatoa?"

⁶ (A Ia nitaratara peenei ki haaiteria Philip; maaoni iaa a Ia kunaa iloa i tana vana ma ki mee.)

⁷ Philip ki mee ake, “Ki taavi ni kaikai ki lava i naa tama nei hakkaatoa, taatou e tau te pesi ni siliva elava naa sehua elua no taavi ni haraoa.”

⁸ Andrew, te taina Simon Peter raa ki mee ake ki Jesus, ⁹ “E mee tetamariki tanata e mee ana haraoa e rima ma naa ika elua. Tevana iaa naa mee naa ma ki see tau te haanai naa tama nei hakkaatoa.”

¹⁰ Jesus ki mee ake ki laatou, “Haia naa tama naa ki nnoho kilaro.” (Te kina naa e somo tana vvee.) Teenaa naa tama naa ni nnoho hakkaatoa kilaro. Te kooina naa taanata raa e noto naa simata e rima. ¹¹ Jesus kitoo naa haraoa raa nolotu ki Te Atua, teenaa vaevae iloo naa haraoa naa ki naa tama e nnoho i te kina naa. A Ia ni mee hoki peenaa i naa ika. Naa tama naa nikkai no pposu hakaraaoi iloo.

¹² Saaita laaou ni oti tekkai no pposu raa, Jesus ki mee ake ki ana disaipol, “Hakanaaopo naa kaikai e ttoe. Taatou ki see mee pakava naa kaikai naa.” ¹³ Teenaa ki hakanaaopo laaou naa kaikai ni ttoe naa no ppii naa kete e sinahuru maa rua. Teenaa ko te kooina ni ttoe i naa haraoa e rima naa tama naa ni kkai.

¹⁴ Saaita naa tama naa ni kkite i naa mahi Te Atua ni hakassuratia Jesus raa, laaou kitaratara soko laaou, “Teenei maaoni ko te Pure Te Atua, Ttama ni llono taatou ma ki oti ku hakasura mai kite maarama nei.” ¹⁵ Jesus ni iloa maa laaou e taratara ma kitauhia Ia ki hakanoho ma setuku laaou, teenaa ki masike Ia no ahe hoki ki naa mouna soko Ia.

Jesus e sare vaaruna te kirikiri ttai
(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)

¹⁶ I te laasuru raa, naa disaipol Jesus raa ni oo ki tai. ¹⁷ Teenaa ki oo laatou no kkake i te poti raa ki ahe ki Capernaum. Saaita raa ku poouri, tevana iaa Jesus ni seailoo ki tae ake kilaatou. ¹⁸ Saaita naa, te matani elasi raa ni oko ka usa te moana. ¹⁹ Laatou kummao i te kina laatou ni aro mai, teenaa kikkite laatou i Jesus e sare ake vaaruna te kirikiri ttai kilaatou poti. Naa tama naa ni mattaku hakaoti. ²⁰ Teenaa ki mee ake Jesus, “Kootou see mattaku, te nei ko nau.” ²¹ Laatou ni fiafia ki hakkakea laatou Jesus ki loto te poti laatou. I te saaita naa koi, te poti laatou naa ku tae atu ki te kina laatou e oo.

Te henua e ssee i Jesus

²² Ssoa te aso raa, naa tama ni nnoho i telaa vasi te namo raa nikkite maa te laa se poti koi tokotasi ni moe itai. Laatou ni illoa maa Jesus ni see kake i te poti naa. Laatou nikkite maa te laa ko naa disaipol raa koi ni kkake i te poti raa no aro ki telaa vasi. ²³ Aaraa poti i Tiberias ni hakattau ake itai te kina Jesus ni haanai te kuturana elasi ki naa haraoa imuri a Ia ni lotu ki Te Atua. ²⁴ Saaita te kuturana naa nikkite maa Jesus ma ana disaipol raa ku seai, laatou ni kkake i naa poti raa no aro ki Capernaum no ssee i Jesus.

Jesus, te Haraoa e Ora

²⁵ Saaita laatou ni llave i Jesus i telaa vasi raa, laatou ki vasiri ake kiaa Ia, “Rabai, koe ni tae mai i te saaita hea?”

²⁶ Teenaa ki mee ake Jesus, “Nau e taratara atu maaoni. Kootou e ssee iaa nau i kootou nikkai

no pposu inaa kaikai kootou nikkai. Kootou ni see oomai ma ikootou ni massaro inaa mahi TeAtua ni mee. ²⁷ Kootou ki see heheuna ma ki kauatu naa kaikai e takkoto koi no ppara. Kootou ki heheuna ki toa kootou naa kaikai te ora e ora hakaoti. Teenaa ko naa kaikai ma ki kauatu te Tama te Henua, i TeAtua Tamana ni tuku tana hakailona iaa Ia, teenaa iaa Ia e hiahia i tana Tama.”

²⁸ Teenaa ki mee ake laatou ki Jesus, “Ni heuna peehea TeAtua e hiihai maa maatou ki mee?”

²⁹ Jesus ki mee ake, “TeAtua e hiihai maa kootou ki hakannoo ki tana Tama ni kkave mai.”

³⁰ Laatou ki vassiri hoki ki Jesus, “Se mahi TeAtua peehea koe elavaa te mee kikkite maatou, aa maatou ku hakannoo kiaa koe?”

³¹ Naa tippuna maatou raa nikkai naa haraoa te lani iloto mouku. Naa taratara nei e takkoto iloto te Laupepa Tapu, ‘Laatou ni hanaia a Ia ki naa haraoa te lani.’”[☆]

³² Jesus ki mee ake, “Nau e taratara atu maaoni. Te haraoa ni kauatu Moses raa sei ko te haraoa te lani. Teenaa ko taku Tamana raa are e kauatu te haraoa maaoni te lani. ³³ Te haraoa TeAtua e hookii raa, teenaa ko tana Tama ni kkave mai i te lani ki hakaora naa tama te maarama nei.”

³⁴ Teenaa ki mee ake laatou, “TeAriki, kaumai te haraoa naa i te kau saaita.”

³⁵ Jesus ki mee ake, “Nau nei ko te haraoa te ora. Naa tama e oomai kiaa nau raa ma ki see hiikkai hoki imuri, aa naa tama elotu maaoni iaa nau raa ma ki see hiiunu hoki imuri. ³⁶ Nau ni taratara atu maa kootou ku oti te kkite iaa nau, tevana iaa kootou ma ki see hakannoo mai.

³⁷ Naa tama hakkaatoa e kaumai te Tamana raa

[☆] **6.31** Ex 16.4,15; Ps 78.24

ma ki oomai kiaa nau. Ttama e au kiaa nau raa ma ki see hakaaha a nau. ³⁸ Ite aa, nau ni see au itelani nomee aku vana e fiffai. Nau ni au no haia naa vana tetama ni heuna ma ki au nau. ³⁹ Ttama ni heuna ma ki au nau raa see hiihai ma setama iana tama nikaumai raa e tiiake. Naa tama hakkaatoa ki hakaoratia a nau ite aso hakaoti. ⁴⁰ Taku Tamana raa e hiihai maa naa tama hakkaatoa ekkite itana Tama no hakannoo kiaa ia raa ki ttaka ma te ora e ora hakaoti. Laatou ma ki hakamasikeria a nau no ora ite aso hakaoti.”

⁴¹ Naa Jew raa nikaamata te taumaruu iaa Ia, iaa Ia ni mee maa, “Nau nei kote haraoa ni au itelani.” ⁴² Teenaa kitaratara laatou peela, “Te nei sei ko Jesus tetama Joseph? Taatou e illoa itana tamana ma tana tinna. Peehea ana taratara maa Ia ni au itelani?”

⁴³ Jesus ki mee ake, “Kootou see taumaruu soko kootou. ⁴⁴ Naa tama koi e oomai kiaa nau raa ko naa tama e hakapaaina mai taku Tamana kiaa nau, aa laatou ma ki hakamasikeria a nau no ora ite aso hakaoti. ⁴⁵ Naa pure TeAtua raa ni sissii peela, ‘Naa tama hakkaatoa ma ki akonakina TeAtua.’ Naa tama e hakannoo ki TeAtua no illoa iaa Ia raa ma ki oomai kiaa nau. ⁴⁶ Tevana iaa see hai tama ku oti te kite ite Tamana. Ttama koi e au i TeAtua raa ku oti te kite ite Tamana.

⁴⁷ Nau e taratara atu maaoni. Ttama e lotu raa e taka ma te ora e ora hakaoti. ⁴⁸ Nau nei kote haraoa te ora. ⁴⁹ Naa tippuna kootou raa ni kkai naa haraoa iloto mouku, tevana iaa laatou nimmate. ⁵⁰ Tevana iaa te haraoa e au itelani raa, teenaa se haraoa sara. Ttama e kai te haraoa naa ma ki see mate. ⁵¹ Nau raa

---

✧ 6.45 Is 54.13

ko te haraoa e ora niau itelani. Ki mee setama ekai te haraoa nei, aia ma ki ora hakaoti. Te haraoa ma ki kauake nau raa, teenaa ko taku haitino e hookii ki ora naa tama te maarama nei.”

⁵² Teenaa ki kaamata naa Jew raa te hakatauttau soko laatou ka taratara peelaa, “Ttama nei e kaumai peehea tana haitino ki kkai taatou?”

⁵³ Teenaa ki mee ake Jesus, “Nau e taratara atu maaoni. Ki mee kootou seekkai te haitino te Tama te Henua ka unu tana ttoo, kootou ma ki see hai ora e takoto i kootou. ⁵⁴ Naa tama e kkai taku haitino ka unu taku ttoo raa ettaka ma te ora e ora hakaoti, teenaa laatou ma ki hakamasikeria a nau no ora i te aso hakaoti.

⁵⁵ Taku haitino nei ko te kaikai maaoni, aa taku ttoo raa ko te vai maaoni. ⁵⁶ Te tama ekai taku haitino ka unu taku ttoo raa enoho ma nau, aa nau hoki enoho ma tetama naa.

⁵⁷ Nau nei ni heunatia mai taku Tamana, ttama etaka ma te ora maaoni. Teenei etakoto ai te ora maaoniraa hoki iaa nau. Peelaa hoki, ttama ekai taku haitino raa ma ki ora, iaa nau e taka ma te ora maaoni. ⁵⁸ Teenei are te haraoa niau itelani. Te haraoa nei see mee maa ko naa haraoa naa tippuna kootou nikkai. Laatou naa ni mmate, tevana iaa naa tama e kkai te haraoa nei ma ki ora hakaoti.”

⁵⁹ Jesus ni ako ake naa taratara nei ki naa tama iloto te hare lotu i Capernaum.

Naa taratara te ora e ora hakaoti

⁶⁰ E tammaki naa disaipol nillono i naa taratara nei ni mee peelaa, “Naa akonaki nei e hainattaa iloo. Ko ai ttama ma ki hakannoo ki naa taratara nei?”

⁶¹ Jesus ni iloa maa laatou e taumaruu iaa ia, teenaa ki vanaake ia peelaa, “Kootou ku mannatu ki ffuro kootou iaa nau? ⁶² Ki mee maa kootou e kkite i naa ahe te Tama te Henua raa ki tana kina ni noho imua, kootou ma ki mannatu peehea? ⁶³ Te Aitu Te Atua e hookii te ora. Naa mahi te tama te maarama nei seai ni mahi maaoni. Aku taratara e kauatu nei ni taratara aitu. Kootou e ora i naa taratara naa. ⁶⁴ Tevana iaa aaraa tama i kootou see hakannoo.” (Jesus ni iloa mai iloo imua ma ko ai naa tama ma ki see hakannoo aa ma te tama ma ki hakaarina a ia ki naa hakamau naa Jew.) ⁶⁵ A ia ki ttao atu hoki tana taratara, “Teenei taku vana ni taratara atu maa see haitama elavaa te au kiaa nau ki mee a ia see hakattanaria mai Te Atua.”

⁶⁶ Tammaki iloo naa tama e tautari ki Jesus ni ffuro iaa ia. Laatou ni see tautari atu hoki kiaa ia. ⁶⁷ Teenaa ki vasiri ake Jesus ki tana taka sinahuru maa ttakarua disaipol, “Ai kootou, kootou ku fiffai hoki ma ki ffuro kootou iaa nau?”

⁶⁸ Teenaa ki mee ake Simon Peter, “Te Ariki, maatou ma ki ffuro ki ai? Koe naa e taka ma naa taratara te ora e ora hakaoti. ⁶⁹ Maatou nei ku illoa maa koe naa kote Tama e Tapu ni heunatia mai Te Atua.”

⁷⁰ Jesus ki mee ake, “Kootou, te taka sinahuru maa ttakarua nei, ni tama aaku ni hiri, anii? Tevana iaa te tama tokotasi i kootou setipua!”

⁷¹ A ia e taratara raa ko Judas, te tama Simon Iscariot. Niaaina maa ia te disaipol tokotasi i te taka sinahuru maa ttakarua disaipol Jesus raa, teenaa ko ia naa ma ki oti ku hakaari ake

---

✧ **6.68** Mt 16.16; Mk 8.29; Lk 9.20

Jesus ki naa hakamau.

7

Jesus ma ana taaina

¹ Kimuri raa, Jesus ni hano vaaroto Galilee. A Ia ni see hiihai maa Ia e hano ki Judea, inaa hakamau naa Jew raa e roorosi ki taia Ia i te kina naa.

² Te aso te Kaikai naa Harevaka raa* ku saaita koi. ³ Teenaa ki vanaake ana taaina naa kiaa Ia, “Masike i te henua nei aa koe ku hano ki Judea, kikkite naa tama e tautari kiaa koe raa i oo vana e mee.

⁴ See hai tama e mee mmuni ana vana ki mee a ia e hiihai maa ia ki ilotia te henua. Iaa koe e mee naa heuna nei, koe ki mee ki illoa naa tama hakkaatoa te maarama nei iaa koe.”

⁵ (Anatino taaina naa ni see illoa hoki maa ia ko te Tama Te Atua)

⁶ Jesus ki mee ake ki laatou, “Taku sao raa sekita e mai. Kootou ia e hai maa te kau saaita e taukalleka koi i kootou.

⁷ Naa tama te maarama nei see lotoffaao i kootou, aa laatou ia e lotoffaao ia nau, i te aa, ia nau e hai ake peena maa naa tiputtipu laatou see ttonu.

⁸ Kootou oo atu soko kootou. Nau ma ki see hanatu, i te aa, itaku ssao maa oni raa sekita e.” ⁹ A Ia ni kauatu naa taratara nei raa, noho iloo Ia i Galilee.

Jesus ku hano ki te Kaikai naa Harevaka

---

* **7.2** te Kaikai naa Harevaka raa: Te nei se ssao naa Jew maraa e mee naa taffao laatou. I te ssao te Kaikai nei raa, naa tama naa e moemmoe iloto naa tamaa harevaka, ki hakamaarona laatou ki te ssao laatou ni oomai vaaroto mouku. ☆ **7.2** Lev 23.34; Deut 16.13

10 Saaita ana taaina raa ku oti te oo ki te kaikai raa, Jesus ni masike no hanatu hoki. Tevana iaa a Ia ni hanatu mmuni, ki see kiitea a Ia naa tama te kina naa. 11 Naa hakamau naa Jew raa ni sessee iaa Ia i te kina te kaikai naa. Teena ki vasirisiri soko laatou peela, “Tama nei i hea?”

12 Naa tama te kina naa nitaratara seemuu soko laatou iaa Ia. E mee aaraa tama e taratara maa Jesus se tama taukareka. Aaraa tama iaa e taratara maa Jesus ku sare ka hakarereesia a ia te henua. 13 Tevana iaa see haitama ni mee naa taratara laatou naa i naa karamata te henua, i laatou e mattaku i naa hakamau naa Jew.

14 Iloto naa aso te kaikai naa, Jesus ni hano ki te Hare Tapu raa no kaamata te akonaki naa tama. 15 Naa hakamau naa Jew raa ni oho iloo iaa Ia. Teena ki vasirisiri soko laatou peela, “Tama nei e iloa peehea i te kau vana maa ia ni see tae ki naa skul e llasi?”

16 Jesus ki mee ake, “Aku taratara e ako ake ki naa tama nei sei ni taratara aaku e ffatu. Te nei nitaratara Te Atua, Tama ni heuna maki au nau. 17 Tetama e hiihai maa ia e heunatia a ia naa vana Te Atua e hiihai raa, maki iloa ki mee maa te nei ni akonaki e oomai i Te Atua. Tama raa maki iloa hoki, ki mee maa te nei nitaratara takutino maanatu.

18 Tama e taratara itana tino maanatu raa, teena kotetama e hakanau iaa ia. Tama e hiihai maa te henua ki hakanau i te tama ni heuna maki au ia raa, teena se tama maa oni, see hai vana e sara iaa ia. 19 Moses nikauatu naa Loo, maa oni? Tevana iaa sei iloo se tama i kootou e tautari ki naa Loo naa. Nau e haia kootou ki taia raa ko te aa?”

20 Naa tama ekkutu i te kina naa ki mee ake, “Koe e tauria setipua. Ko ai ttama e mee ma ki hanatu no taia koe?”

21 Teenaa ki mee ake Jesus, “Kootou hakkaatoa niho itakusaaita nihakasura te mirakol tokotasi TeAtua. 22 Moses ni vanaatu ki ssere naa tamalliki taanata kootou ki hakatapuria laatou (tevanaiaa teelaa sei ko Moses, teenaa ko naa tippuna kootou naa ni kaamata te mee naa), teenaa e serea ai kootou naa tamalliki taanata naa i te aso te Sabat. ☆ 23 Ki mee kootou e mannatu maa naa Loo Moses raa ni see hakasara ina kootou i te saaita kootou e serea kootou naa tamalliki taanata raa i te aso te Sabat, ai kootou ia e lloto ai ia nau i te tama e maki raa e haia a nau no marooroo i te aso te Sabat? ☆ 24 Kootou see hakatonutonu te mee i ana tiputipu itaha. Kootou ki hakatonutonu i te ara maaoni.”

Jesus se tama peehea?

25 E mee aaraatama i Jerusalem ni vasirisiri peela, “Te nei sei kote tama e haia naa hakamau naa Jew raa kitaia? 26 Kootou mmata! Te nei aia e tuu imua naa karamata te henua ka hai ana taratara, aa see hai tama ilaato e huriatu no kareotia. Naa tama nei kumannatu maa te nei maaoni kote Mesaea? 27 Saaita te Mesaea raa ma ki au, see hai tama ma ki iloa maa ia setama te matakaaina ihea. Taatou ia e illoa hakkaatoa i te matakaaina te tama nei ni haanau mai.”

28 Saaita naa raa, Jesus e akonaki naa tama raa iloto te Hare Tapu, teenaa ki tanitani varo ia peela, “Kootou e illoa maaoni ia nau

---

☆ 7.22 Gen 17.10; Lev 12.3 ☆ 7.23 Jn 5.9

ma takukina e au ai? Nau ni see au i taku tino maanatu. Ttama ni heuna ma ki au nau raa, a Ia naa ko te hakamaaoni. Kootou see illoa iaa Ia. ²⁹ Nau iaa e iloa iaa Ia, i aa nau e au iaa Ia. Nau nei ni heunatia mai Ia.”

³⁰ Teenaa ki massike naa tama naa no mee ma ki tauhia Jesus, tevana iaa see hai tama ni kka pa atu tana rima kiaa Ia, i tana sao raa seki tae. ³¹ Tevana iaa e tammaki naa tama iloto te kuturana naa ni illoa maa ia ko te Mesaea, ka taratara peelaa, “Saaita te Mesaea raa ma ki au, a Ia ma ki lavaa te hakasura naa mahi TeAtua, e ttoe are i naa vana Ttama nei?”

Naa roorosi te Hare Tapu raa ku heunatia ki oo no tauhia Jesus

³² Naa Faarisi raa nillono maa naa tama raa e taratara seemuu i Jesus i naa mee nei, teenaa ki massike laatou ma naa maatua hakamaatua raa no heunatia naa roorosi te Hare Tapu raa ki oo no tauhia Jesus.

³³ Teenaa ki mee ake Jesus, “Nau ma ki noho taku tamaa saaita ma kootou, aa ki oti nau ku hano kite Tama ni heuna ma ki au nau.

³⁴ Kootou ma kissee iaa nau, tevana iaa nau ma ki see laavea kootou. I te aa, i kootou ma ki see lavaa te oo ake ki taku kina ma ki noho.”

³⁵ Teenaa ki taratara naa hakamau naa Jew raa soko laatou, “Ttama nei ma ki hano kise kina i hea seelaavea taatou? Ttama nei ma ki hano ki naa matakaaina i Greece, te kina naa tama taatou raa ennoho, no akonaki naa tama i Greceraa hoki? ³⁶ Aia emee maa taatou ma kissee iaa ia, aa maa taatou ma kisse llave iaa ia. Aia e taratara hoki maa taatou

ma ki see ttae ki tana kina e hano. Teenei ni taratara peehea?”

Te vai e hakaora

³⁷ Te aso hakaoti te kaikai raa, teenaa ko te aso e lasi. Te aso naa, Jesus ni masike no taratara vaaruna maa, “Ko ai ttama e hiiunu? Kau no unu iaa nau.✠ ³⁸ Naa tama e hakannoo kiaa nau raa ki oomai no unu. E mee pee ko te Laupepa Tapu e mee maa, ‘Te vai e hakaora raa ma ki llohi mai i tana hatumanava.’” ³⁹ Jesus e taratara i te tiputipu TeAitu Tapu, teenaa naa tama e hakannoo raa ma ki too. I te saaita raa, TeAitu raa seki kaumai TeAtua, i Jesus seki hakamasikeria no hano ki aruna.

Te henua e hakatauttau i Jesus

⁴⁰ E mee aaraa tama i te kuturana naa ni llono iaa Ia no taratara maa, “Teenei maaoni ko te Pure TeAtua!”

⁴¹ Aaraa tama e mee maa, “Teenei ko te Mesaea”

Aaraa tama hoki e mee maa “Te Mesaea raa ma ki see sura mai i Galilee.

⁴² Te Laupepa Tapu raa e mee maa te Mesaea raa setama i te manava David. A Ia ma ki haanau i Bethlehem, te henua David ni noho.”✠ ⁴³ Teenaa ki hakatauttau naa tama naa i Jesus no maavae laatou. ⁴⁴ Aaraa tama ni mee ma ki tauhia laatou Jesus, tevana iaa see hai tama ni kkapa atu tana rima kiaa Ia.

Naa hakamau naa Jew see hakannoo ki Jesus

⁴⁵ Saaita naa roorosi te Hare Tapu raa ni ahe ake raa, naa Faarisi raa ma naa maatua

✠ **7.37** Lev 23.36 ✠ **7.42** 2 Sam 7.12; Mic 5.2

hakamaatua raa ki vasiri ake, “Tama naa see toomai kootou raa ko te aa?”

⁴⁶ Naa roorosi raa ki mee ake, “See hai tama e llau te taratara ma ko te tama naa.”

⁴⁷ Naa Faarisi raa ki mee ake, “Kootou hoki kullave inaa taratara kailaarao te tama naa, anii?” ⁴⁸ “Kootou e illoa maa e hai Faarisi ma naa tama hakamaatua e hakannoo ki te tama naa?” ⁴⁹ Naa tama e hakannoo ki aaia raa, teena nitama see illoa inaa Loo Moses. Naa tama raa e takkoto ilaro naa haeo TeAtua!”

⁵⁰ Te Faarisi tokotasi inaa Faarisi naa ko Nikodimus, te tama ni hano no mmata i Jesus imua.✧ Aia ki mee ake ki naa tama laatou, ⁵¹ “Iloto naa Loo taatou raa, taatou seelavaa te tupa vare maa te tama e hakasara naa Loo. Taatou ki toomai te tama naa no hakannoo hakaraaoi ki ana taratara imua. Ki oti raa taatou ku hakatuu ma sessara peehea te tama naa ni mee.”

⁵² Naa Faarisi raa ki mee ake ki Nikodimus, “Koe hoki se tama e au i Galilee? Koe ku mmata hakaraaoi iloo inaa taratara e takkoto iloto te Laupepa Tapu raa ki iloa koe maa sei iloo se tama i Galilee ni heheuna ma se pure TeAtua.”

⁵³ [Ki oti raa massike iloo laatou ka oo ki naa hare laatou.

8

Te ffine hai aavana e laavea emoe ma telaa tanata

¹ Jesus ni masike no hano ki aruna te Mouna naa Oliv. ² Tahaata poo raa, a Ia ni ahe ki te Hare Tapu. Naa tama te henua naa

---

✧ 7.50 Jn 3.1-2

ni kktutu ake hakkaatoa kiaa Ia, teenaa ki noho Ia kilaro no akoako kilaatou. ³ Teenaa ki hakattaki ake naa tisa naa Loo raa ma naa Faarisi te ffine hai aavana e laavea e moe ma telaa tanata. Te ffine naa ni taakina ake laatou no hakatuuria imua laatou hakkaatoa.

⁴ Teenaa ki mee ake laatou ki Jesus, “Rabai, te ffine hai aavana nei ni laavea e moe ma telaa tanata. ⁵ Iloto naa Loo maatou raa, Moses ni tuku tana taratara maa te ffine hai huri peenei ki tauatia ki naa hatu ki mate. Peehea oo taratara i te mee nei?”[☆] ⁶ Teenei se taratara laatou e mee ma ki taikitia laatou Jesus. Tevana iaa Jesus ni suru koi kilaro no sissii ki te kerekere raa ki tana mataarima.

⁷ Laatou nittuu koi ka vasirisiri ake te lopo vana kiaa Ia. Teenaa ki masike Jesus no mee ake kilaatou. “Ttama ikootou e iloa maa ia seai iloo tana sara tokotasiraa, aia kuttoni te hatu mua.” ⁸ Kiotiraa aia ki suru hoki no sissii ki te kerekere. ⁹ Saaita laatou ni llono i te taratara nei, massike iloo laatou no morimori ki naa hare laatou, e kaamata ki naa tama mattua imua. Teenaa ko Jesus soko Ia koi ni noho, aa te ffine naa hoki koi tuu i te kina naa. ¹⁰ Teenaa ki masike Jesus ki aruna no mee ake ki te ffine naa, “Teehea laatou? E hai tama koi noho ki hai atu oo sara?”

¹¹ Te ffine raa ki mee ake, “Te Ariki, see hai tama.”

Teenaa ki mee ake Jesus, “Nau hoki see hai atu oo haisara. Koe ku hano, tevana iaa koe ki see ppena hoki ni haisara.”]

Te maasina te maarama nei

☆ 8.5 Lev 20.10; Deut 22.22-24

12 Jesus ki taratara ake hoki ki naa Faarisi, “Nau nei ko te maasina te maarama nei. Naa tama e tautari kiaa nau raa ma ki ttaka ma te maasina te ora, a laatou ma ki see ttaka i te poouri.”✠

13 Naa Faarisi raa ki mee ake, “Teenei koe ku taratara koi iaa koe sokkoe. Teenaa sei ni taratara maaoni.”✠

14 Teenaa ki mee ake Jesus kilaatou, “Niaaina maa nau e taratara iaa nau soko nau, nau e taratara maaoni. Ite aa, iaa nau e iloa i taku kina ni au. Nau hoki e iloa i taku kina ma ki oti ku hano. Kootou iaa see illoa i taku kina ni au ma taku kina ma ki oti ku hano. 15 Kootou e hakatonutonu aaraa tama i naa tino mannatu kootou, naa tamavare te maarama nei. Nau iaa see iloa te hakatonutonu telaa tama. 16 Ki mee nau e taratara ma se tama e sara, teenaa aku taratara naa ni taratara maaoni. Ite aa, iaa nau see mee aku vana soko nau. Taku Tamana ni heuna ma ki au nau raa etaka ma nau. 17 Naa Loo kootou raa e sissii maa te saaita te takarua e taratara ki te taratara tokotasi, teenaa kootou e illoa maa naa taratara takarua naa ni taratara maaoni. 18 Nau e hakahea atu ki illoa kootou i aku tiputipu. Taku Tamana raa hoki e hakahea atu i aku tiputipu.”

19 Teenaa ki vasiri ake laatou ki Jesus, “Teehea too tamana?”

Jesus ki mee ake, “Kootou see illoa iaa nau ma taku Tamana. Ki mee kootou ni illoa iaa nau, teenaa kootou ni illoa hoki i taku Tamana.”

20 Jesus ni akoako ake naa taratara nei iloto te Hare Tapu, i te kina naa mane te Hare Tapu raa

✠ 8.12 Mt 5.14; Jn 9.5 ✠ 8.13 Jn 5.31

e tukutuku. See hai tama ni oo ake no tauhia Ia, i tana sao raa seki tae.

Kootou see lavaa te oo ake ki taku kina e hano

²¹ Jesus ki mee ake hoki, “Nau ma ki hakataha i kootou. Kootou ma ki ssee iaa nau, tevana iaa kootou ma ki mmate ma naa haisara kootou. Kootou ma ki see lavaa te oo ake ki taku kina e hano.”

²² Teenaa ki ffuri naa hakamau naa Jew raa no taratara soko laatou, “Tama nei e hai maa taatou ma ki see oo ake ki tana kina e hano. Tama nei e mee ma ki taa soko ia?”

²³ Jesus ki mee ake, “Kootou ni tama te maarama ilaro nei. Nau iaa setama ni au iaruna. Nau seai setama te maarama nei.

²⁴ Teenaa kotaku vana ni taratara atu maa kootou ma ki mmate ma naa haisara kootou ki mee kootou see illoa maa ‘Nau nei ko Nau.’”

²⁵ Teenaa ki vasiri ake laatou, “Koe ko ai?”

Jesus ki mee ake, “Nau ku oti te hakaari atu ki kootou. ²⁶ Nau e mee te lopo taratara ki kauatu ki kootou, ki illoa kootou ma naa sosorina kootou see ttonu. Tevana iaa te Tama ni heuna ma ki au nau raa se Tama e taratara ki te taratara maa oni. Nau e tarataraina koi nau aku taratara ni llono iaa Ia.”

²⁷ Laatou ni see illoa maa Jesus e taratara i te Tamana. ²⁸ Teenaa ki vana ake Jesus peela kilaatou, “Saaita te Tama te Henua raa e saua kootou kiaruna, kootou ma ki illoa maa ‘Nau ko Nau.’ Kootou ma ki illoa hoki maa nau ni see hai aku vana soko nau. Aku taratara hakkaotoa ni kauatu raa ni taratara e kaumai taku Tamana. ²⁹ Te Tama ni heuna ma ki au nau raa e taka ma nau. Nau ni see tiiake Ia ki taka

soko nau, iaa Ia e hiahia i ana heuna ni heunatia a nau.”

³⁰ E tammaki naa tama ni llono naa taratara Jesus nei ni illoa maa ia ko te Tama TeAtua.

Naa tamalliki Abraham

³¹ Teenaa Jesus ki mee ake ki naa tama e hakannoo kiaa Ia, “Ki mee kootou e taaohi ki aku akonaki ni kauatu ki kootou, kootou naa ni disaipolaaku maaoni. ³² Kootou ma ki ilotia kootou te hakamaaoni, aa kootou ma ki oti ku hakattanaria te hakamaaoni naa.”

³³ Teenaa ki mee ake laatou, “Maatou nitama te manava Abraham. Maatou seai iloo ki heheuna poe i telaa tama. Koe e taratara maa maatou ma ki hakattanaria i te aa?”[☆]

³⁴ Jesus ki mee ake, “Nau e taratara atu maaoni. Ttama e hakamanani ki te tiputipu see tonu raa ma ki hakavaarea te tiputipu naa.

³⁵ Te tama e heheuna poe i telaa tama raa ma ki see noho hakaoti ma te haanauna naa. Ttama e haanau iho i te haanauna naa iaa ma ki noho hakaoti. ³⁶ Teenei e vanaatu ai nau, ki mee koe ni hakattanaria te Tama TeAtua, koe naa ma kittana maaoni. ³⁷ Nau e iloa maa kootou nitama te manava Abraham, aa teenei kootou ku mannatu ma ki oomai no taia nau, i kootou see hakannoo ki aku taratara.

³⁸ Nau e taratara atu i aku mee ni haka kiitea taku Tamana. Kootou iaa e hai ki naa taratara kootou ni llono i te tamana kootou.”

³⁹ Teenaa ki mee ake laatou, “Maatou tamana ko Abraham.”

Jesus ki mee ake, “Ki mee kootou nitama maaoni Abraham, kootou ni tautari ki naa vana

---

[☆] **8.33** Mt 3.9; Lk 3.8

Abraham ni mee. ⁴⁰ Nau e kauatu koi naa taratara maaoni nikaumai TeAtua, aa teenei kootou kulellere ki oomai notaia nau. Abraham ni see sosorina peenaa! ⁴¹ Kootou naa ku sosorina iloo ma ko te tamana kootou.”

Teena ki mee ake laatou, “TeAtua tana tino ko maatou Tamana. Maatou nei ni tamalliki aana maaoni.”

⁴² Jesus ki mee ake, “Ki mee kootou ni tamalliki maaoni TeAtua raa, kootou ni fiffai kiaa nau, i te aa, i aa nau ni heunatia mai TeAtua, aa teenei nau e noho nei. Nau ni see au itaku hiihai. Nau ni heunatia mai TeAtua. ⁴³ Kootou e illoa i te vana kootou see lavaa te massaro i aku taratara nei? Kootou see massaro i kootou see fiffai maa kootou e hakannoo kiaa nau. ⁴⁴ Kootou ni tamalliki kootou tamana, Satan, teena kootou e fiffai ma ki tautari kootou ki te hiihai kootou tamana. Kaamata mai iloo imua raa, aia naa setama taatama. Aia seai iloo ki taratara ki te taratara maaoni, i te aa, te hakamaaoni raa see takoto iloto tana manava. Aia esare koi ka hai ki te taratara kailaarao, ia aia nitipuake ma te taratara kailaarao. Aia etaratara kailaarao ia aia raa ko te tamana naa tama taratara kailallao. ⁴⁵ Nau ia e taratara ki te taratara maaoni, teena see hakannoo ai kootou ia nau. ⁴⁶ Ko ai te tama i kootou elavaa te meemai maa nau setama haisara? Ki mee maa nau etaratara maaoni, ai kootou see hakannoo ia nau? ⁴⁷ Naa tama maaoni TeAtua raa e hakannoo ki naa taratara TeAtua. Kootou see hakannoo ki naa taratara TeAtua i kootou seai ni tama TeAtua maaoni.”

Jesus ma Abraham

⁴⁸ Teena ki mee ake laatou, “E aa? Maatou ni see vanaatu maa koe setama haka Samaria e tauria naa tippua?”

⁴⁹ Jesus ki mee ake, “Nau see tauria naa tippua. Nau e tuku ki naa vana taku Tamana. Kootou iaa see tuku ki aku vana. ⁵⁰ Nau see hakanau iaa nau soko nau, tevana iaa e mee tana Tama e hiihai maa te henua ki hakanau iaa nau. A Ia naa kote Tama e hakatonutonu maaoni. ⁵¹ Nau e taratara atu maaoni. Te tama e tautari ki aku taratara nei ma ki see lavaa te mate.”

⁵² Teenaa ki mee ake laatou, “Teenei maatou ku illoa maa koe maaoni e tauria naa tippua! Abraham maa naa pure Te Atua raa ni mmate hakkaatoa. Koe iaa e taratara maa naa tama e tautari ki oo taratara raa ma ki see lavaa te mmate. ⁵³ Abraham, maatou tamana raa kuoti te mate. Koe e mee maa koe setama hakamaatua are i Abraham? Naa pure Te Atua raa hoki kuoti kato te mmate. Koe e maanatu maa koe se tama peehea?”

⁵⁴ Jesus ki mee ake, “Ki mee nau e hakanau iaa nau soko nau, teenaa nau e hakanau vare koi. Ttama e hakanau iaa nau raa ko taku Tamana, te Tama e vana kootou ma se Atua kootou. ⁵⁵ Kootou see illoa iaa Ia, nau iaa e iloa iaa Ia. Ki mee nau e taratara maa nau see iloa iaa Ia, nau nei ku taratara kailaarao ma ko kootou. Tevana iaa nau e iloa iaa Ia, teenei e hakannoo ai nau ki ana taratara. ⁵⁶ Kootou tamana, Abraham, ni hiahia iaa ia ma ki kite i taku saaita ma ki hakasura mai. Tana saaita ni kite i te aso naa raa, a ia ni hiahia iloo.”

⁵⁷ Laatou ki mee ake hoki, “Koe e vana maa koe ni kite peehea i Abraham, maa koe seki tae ki te mataarima oo setau?”

⁵⁸ Jesus ki mee ake. “Nau e taratara atu maaoni. Saaita Abraham seki haanauria tana tinna raa, ‘Teenei Nau’.”

59 Teenaa ki okooko laatou naa hatu raa kitauatia laatou Jesus, tevana iaa Jesus ni hakapouri tana haitino ka sare ki haho te Hare Tapu.

9

Ttama eppuni ana karamata e haia Jesus no kite

¹ Jesus nisasare nokite tetanata eppuni ana karamata. Ttama naa ni haanau ma naa karamata eppuni. ² Teenaa ki vasiri ake naa disaipol raa ki Jesus, “Rabai, ko ai ttama i te tanata nei ma ana maatua raa ni mee tana sara ki haanau mai aia ma naa karamata eppuni?”

³ Jesus ki mee ake, “Naa karamata te tanata nei seeppuni maa iaaia emee anasara. Seai. Ana karamata hoki seeppuni maa inaa haisara ana maatua. Aia ni haanau mai maa naa karamata eppuni nei kikkite te henua inaa heheuna naa mahi TeAtua iaaia. ⁴ Ssao te meeraa koi maarama, taatou ki heunatia taatou naa heuna te Tama nimee maki au nau. Te poo raa ku saaita koi, teenaa kote ssao see haitama elavaa te heheuna. ⁵ Takusao koi noho i te maarama nei, nau e hakamaasina te maarama nei.”✧

⁶ Kimuri ana taratara nei raa, Jesus ni saavare ki te kerekere no hakauru te kerekere raa ma ana saavare. Teenaa ki too ia te kerekere e hakauru naa no aamosi naa karamata te tanata.

⁷ Teenaa ki mee ake ia ki te tanata naa, “Tere no huihui oo karamata i te vai Siloam.” (Te inoa naa emee maa, ‘Heunatia’.) Teenaa

---

✧ 9.5 Mt 5.14; Jn 8.12

ki hano te tanata naa no huihui ana karamata. Ana karamata ni taukalleka i tana saaita ni ahe ake.

⁸ Naa tama e nnoho tauppiri ki te tanata naa ma naa tama ni kkite i ana sasare ka kainnoo mee imua raa ki vasirisiri peelaa, “Teenei seai ko te tanata ni noho imua ka kainnoo mee?”

⁹ E mee aaraa tama e taratara peelaa, “Teenei ko ia!” Aaraa tama iaa e taratara peelaa, “Seai, teenei se tama sara. Ttama nei koi e tiputipu ma ko ia.”

Teenaa ki mee ake te tanata naa ki laatou, “Nau nei ko te tanata naa.”

¹⁰ Naa tama naa ki mee ake, “Koe ni lavaa te kite peehea?”

¹¹ Teenaa ki mee ake ia, “Te tanata e tpa ma ko Jesus raa ni aamosia a ia aku karamata ki te pelapela. Ki oti raa mee mai iloo ma ki hano nau no huihui aku karamata i te vai Siloam. Teenaa ki hano nau no huihui iloo aku karamata. Taku saaita ni oti te huihui aku karamata raa, aku karamata ni tallaki hakkaatoa. Teenei e taukalleka ai aku karamata.”

¹² Teenaa ki vasiri ake laatou, “Teehea ttama naa?”

A ia ki mee ake, “Nau see iloa.”

Naa Faarisi raa e vasiria laatou te tanata

¹³ Teenaa taakina iloo laatou te tanata ni ppuni ana karamata raa ki naa Faarisi. ¹⁴ Naa karamata te tanata naa ni haia Jesus no taukalleka i te aso te Sabat. ¹⁵ Naa Faarisi raa ki vasiria laatou te tanata naa ma ana karamata ni taukalleka peehea. Teenaa ki mee ake te tanata, “Aku karamata ni aamosia a ia ki te pelapela. Teenaa hano iloo

nau no huihui aku karamata, aa teenei nau ku kite.”

¹⁶ Aaraa Faarisi ki mee maa, “Tama ni haia a ia ana karamata naa seai se tama ni heunatia mai TeAtua, i aa ia see tautari naa Loo te Sabat.”

Aaraa tama iaa e mee ake maa, “Ki mee a ia se tama haisara, peehea ana mee naa mahi TeAtua nei?” Teenaa ki hakatauttu naa Faarisi raa soko laaou no maavae iloo laaou.

¹⁷ Naa Faarisi raa ki vasiri hoki kite tanata, “Koe etaratara maa koe ni haia te tama naa no kite, koe e maanatu maa teenaa ko ai?”

Te tanata naa ki mee ake, “A ia se pure TeAtua.”

¹⁸ Naa hakamau naa Jew raa ni see fiffai iloo maa laaou kitaratara maa te tanata naa ni haanau mai ma naa karamata e ppuni, aa maa teenei ku taukalleka. Teenaa ki kannaatia laaou naa maatua te tanata naa ¹⁹ no vasiria, “Teenei se tama koorua? Koorua e mee maa ia ni haanau ma naa karamata e ppuni; naa karamata tama nei ni taukalleka peehea?”

²⁰ Teenaa ki mee ake naa maatua te tanata naa, “Maaua e illoa maa teenei setama maaua, aa maaua e illoa maa ana karamata ni ppuni itana saaita ni haanau. ²¹ Tevana iaa maaua see illoa maa ia nei ku kite peehea i te saaita nei. Maaua hoki see illoa maa ana karamata ni haia ai no taukalleka. Kootou vasiri atu kiaa ia; a ia ku matua. Aia elavaa te taratara atu soko ia.”

²² Ana maatua nei ni taratara peenei ilaaua e mattaku inaa hakamau naa Jew. Naa hakamau naa ku oti te tuku laaou taratara maa naa tama e mee maa Jesus ko te Mesaea raa ma ki kerekereia laaou i te hare lotu. ²³ Teenaa ko te vana naa maatua te tanata naa ni mee ake maa, “A ia ku matua, vasiri atu kiaa ia.”

24 Te tanata nippuni ana karamata naa ni hakahehe ake hoki laatou no vasiria, “Koe kituku setaratara maau imua naa karamata TeAtua maa koe makitaratara maaoni! Maatou e illoa maa tetama ni hanatu no haia oo karamata no taukalleka raa se tama haisara.”

25 Ttanata naa ki mee ake, “Nau see iloa maa teenaa se tama haisara maaoni, maa seai. Nau e iloa koi maa aku karamata nippuni imua, aa teenei nau ku kite i te saaita nei.”

26 Laatou ki vasiri hoki, “Oo karamata ni haia a ia peehea no taukalleka?”

27 Teenaa ki mee ake te tanata naa, “Nau ku oti te taratara atu ki kootou, aa kootou see hii hakannoo mai. Kootou fiffai maa nau ki hakahehe atu te taratara nei ki aa? Kootou pee ku fiffai hoki maki tautari kootou i te tama naa, anii?”

28 Teenaa ki ffuri atu laatou no sasaakiria te tanata naa ka mee ake peela, “Koe se disaipol ttama naa, maatou ia ni disaipol Moses!

29 Maatou e illoa maa TeAtua ku oti te taratara ki Moses. Too tama e taratara naa ia, maatou see illoa maa ia se tama ni sura mai i hea.”

30 Ttanata raa ki mee ake, “Kootou kullee naa mouri kootou, ikootou see illoa maa teenei setama e au i hea. Aku karamata ia ni haia tama nei no taukalleka!

31 Taatou e illoa hakkaatoa maa TeAtua see hakannoo ki naa tama haisara. A ia e hakannoo koi ki naa tama e llono i ana taratara.

32 Kaamata mai iloo imua raa, see hai tama ku oti te lono ma se tama ni lavaa te mee naa karamata te tama e haanau see kite no taukalleka. 33 Ki mee teenei seai se tama ni heunatia mai TeAtua raa, a ia ni see lavaa te hakasura ana vana peenei.”

34 Teenaa ki mee ake laatou, “Koe se tama ni haanau mai iloto naa haisara. Koe e hiihai maa koe e akonaki mai ki maatou?” Teenaa ki kerekereia laatou te tanata naa no puuia ki see hanake hoki ki te hare lotu.

Naa tama see kkite

35 Saaia Jesus ni lono i te vana ni mee naa, a Ia ni lave i te tanata naa no vasiri ake, “Koe e iloa maaoni i te Tama te Henua?”

36 Teenaa ki mee ake te tanata naa, “TeAriki, hakaari mai ki lavaa nau te iloa i Ttama naa.”

37 Jesus ki mee ake, “Koe ku oti te kite iaa Ia. Teenei ko Ia nei e taratara koorua.”

38 Teenaa ki hakamaruu te tanata naa ki ana turi no mee atu, “TeAriki, nau e iloa maa koe te Mesaea.”

39 Jesus ki mee ake, “Nau ni au no hakatonutonu naa tama te maarama nei, ki kkite naa tama e ppuni naa karamata laatou, aa naa tama e kkite raa kippuni naa karamata laatou.”

40 Naa Faarisi ni ttuu ka llono i ana taratara raa ki vasiri ake, “Koe e vana maa maatou hoki e ppuni naa karamata maatou?”

41 Teenaa ki mee ake Jesus, “Ki mee naa karamata kootou nippuni maaoni raa, kootou ni see haisara e takkoto. Aa teenei kootou e hai maa kootou e kkite raa, naa haisara kootou naa e ttaka koi ma kootou.”

10

Te parapol te tama e roorosi ana sipsip

1 Jesus ki mee ake, “Nau e taratara atu maaoni, te tama see uru tonu i te tootoka te hiri naa sipsip raa, teenaa se tama kailaarao. Aia

e kake koi hakavasi te hiri raa no uru kiloto.
² Ttama e uru tonu i te tootoka te hiri raa, teenaa ko te tama maaoni eroorosi naa sipsip.
³ Ttama eroorosi te tootoka raa e taaraki atu te tootoka raa kiaa ia, aa naa sipsip raa e mmate itana reo. Aia e kannaa ki ana tino sipsip raa ki naa inoa laatou ka hakattaki naa manu naa ki haho te hiri.
⁴ Tana saaita e hakauru naa sipsip naa ki haho raa, aia maraa esare imua, ki tautari ake ana sipsip naa vaamuri, ilaatou e mmate itana reo.
⁵ Ana sipsip naa ma ki see lavaa te tautari ki telaa tama. Laatou ma ki ffuro no mmuni, ilaatou see mmate i te reo ttama naa.”

⁶ Jesus ni hakaea ake te parapol nei, tevana iaa naa tama naa ni see massaro i ana taratara naa.

Jesus te Tama e roorosi hakaraaoi naa sipsip

⁷ Teenaa ki mee ake hoki Jesus, “Nau e taratara atu maaoni. Nau nei ko te tootoka te hiri naa sipsip.
⁸ Naa tama ni oomai imua itaku saaita ni au raa, teenaa ni tama kailallao. Naa sipsip raa ni see hakannoo ki laatou.
⁹ Nau nei ko te tootoka. Naa tama e uru mai i aa nau raa ma ki hakassaoria. Laatou ma ki ttana te oomai ki hare ka oo hoki ki haho no ssee naa kaikai laatou.
¹⁰ Ttama kailaarao raa e uru mai koi no kailaarao, no taa tama, aa noseua naa mee iloto te hiri. Nau iaa ni au kikaatoa naa ora kootou ki te kau vana e taukalleka.

¹¹ “Nau raa ko te tama eroorosi hakaraaoi naa sipsip. Nau e lavaa te mee ki mate nau, ki tokonaki nau ki aku sipsip.
¹² Ttama e tauia ki roorosi naa sipsip raa e lavaa koi te tere no mmuni itana saaita e kite ma se manu vao

e tere ake ki naa sipsip. Te manu vao naa ma ki osohia a ia naa sipsip raa ka ffuro huri naa sipsip. Te tama naa ma ki see maanatu ki naa sipsip iaa ia e iloa maa teenaa sei ni tino sipsip aana. ¹³ Ttama e tauia ki roorosi naa sipsip raa ma ki tere, iaa ia e roorosi koi naa sipsip raa ma ki tauia ia, a ia ia see aroha i naa sipsip. ¹⁴ Nau ia kote tama e roorosi hakaraaoi ki naa sipsip. Nau e iloa hakaraaoi iloo i aku sipsip, aa aku sipsip raa hoki e iloa ia nau, ¹⁵ e mee koi pee kote Tamana e iloa hakaraaoi iloo ia nau, aa nau hoki e iloa i te Tamana. Nau e iloa i aku sipsip raa pee ko naa iloa aku sipsip raa ia nau. Nau e lavaa te mee ki mate nau ki tokonaki nau kilaatou. ✧ ¹⁶ E mee hoki aaraa sipsip aaku koi ttaka vaahaho te hiri. Nau ma ki hakauru mai naa sipsip naa kiloto te hiri nei. Laatou ma ki hakannoo kiaa nau, aa laatou ma ki ttaka hakapaa ilaro te roorosi te tama tokotasi.

¹⁷ “Te Tamana e haitama laaoi ia nau, i te aa, nau e hainauhie te hookii ake taku ora, ia nau e iloa maa ia ma ki oti ku hakaahemai hoki taku ora imuri. ¹⁸ See haitama e lavaa te too taku ora ia nau. Nau taku tino e hookii taku ora soko nau. Nau hoki e lavaa te hakaahemai taku ora soko nau. Teenei ni taratara taku Tamana ni kaumai kiaa nau.”

¹⁹ Naa Jew raa ni hakatauttau sokolaatou i te saaita laatou ni llono i naa taratara nei. ²⁰ Tammaki naa tama ilaatou ni mee maa, “Ttama nei e tauria te tipua. Ttama nei e vvare. Kootou hii hakannoo peehea ki naa taratara

---

✧ **10.15** Mt 11.27; Lk 10.22

ttama nei?”

²¹ Tevana iaa, e mee aaraa tama e taratara peelaa, “Te tama e tauria te tipua raa see lavaa te taratara peenei. Peehea naa lavaa te tipua raa te haia a ia naa karamata naa tama e ppuni raa ki taukalleka?”

Te henua see fiffai ki Jesus

²² Te mee raa kutae kite ssao saumakallii. Te kaikai elasi ettapa ma ko Hakatapu te Hare Tapu raa e mee i Jerusalem. ²³ Saaita Jesus ni sasare vaaroto te kina ettapa ma ko te Hakaseke i-taha Solomon iloto te Hare Tapu, ²⁴ naa tama raa ni hakakkutu ake no vasiri kiaa Ia, “Koe ku ttari ki aa? Taratara maaoni mai ki maatou. Koe maaoni ko te Mesaea?”

²⁵ Jesus ki mee ake ki naa tama raa, “Nau ku oti te taratara atu kikootou, tevana iaa kootou ni see fiffai maa kootou e hakannoo kiaa nau. Aku vana e mee inaa mahi taku Tamana raa e hakailoa atu i aku tiputipu. ²⁶ Tevana iaa kootou ma ki see fiffai maa kootou ki hakannoo, ite aa, kootou seai ni sipsip aaku. ²⁷ Aku sipsip raa e mmate itakureo. Nau e iloa i laatou, aa laatou e tautari kiaa nau. ²⁸ Te ora e ora hakaotiraa e kauake nau ki laatou, aa laatou ma ki see lavaa te mmate. See haitama elavaa te uhukia laatou i aku rima. ²⁹ Taku Tamana ni hookii mai naa tama naa e haimahi iaruna naa tama hakkaatoa. See haitama elavaa te uhukia a ia naa tama naa i naa rima taku Tamana. ³⁰ Maaua ma te Tamana e mee ma se tama tokotasi.”

³¹ Teenaa ki massike hoki naa tama naa no okooko hoki naa hatu raa kitauatia laatou Jesus. ³² Teenaa ki mee ake Jesus, “Nau ku oti te ppena te kau vana taukalleka te Tamana

ni kaumai kiaa nau ki heheuna, ka kkite kootou. Teenaa ko naa mee peehea teenei e mee ai ma ki oomai kootou no tauatia nau ki naa hatu?”

³³ Laatou ki mee ake, “Koe see haia maatou ma kিতauatia maa ioovana taukalleka nimee. Seai. Maatou e mee ia a koe ku taratara iloo pee ko koe ko TeAtua. Maatou e illoa maa koe setamavare koi, aa teenei koe kuhai maa koe ko TeAtua.”✠

³⁴ Jesus ki mee ake hoki, “Naa taratara raa emmau iloto naa Loo kootou maa TeAtua e mee maa, ‘Nau e mee atu i kootou ni atua.’✠

³⁵ Taatou e illoa maa naa taratara e takkoto i te Laupepa Tapu raa ni taratara maa oni. TeAtua ni kannaa naa tama naa ma ni atua, teenaa ko naa tama ni kauake ana taratara. ³⁶ Nau ia ni hakamaatinoria te Tamana no heunatia mai ki te maarama nei. Kootou e taratara peehea maa nau e mee ma ki hakahiti nau i TeAtua ia nau e mee maa nau ko te Tama TeAtua? ³⁷ Aa teenaa, kootou ki see hakannoo ki aku taratara ki mee nau see heunatia a nau naa vana taku Tamana e hiihai maa nau ki mee. ³⁸ Ki mee kootou see hakannoo ki aku taratara, aa kootou kummata ki naa mahi TeAtua e haia a nau, ki illoa ai kootou no massaro maa taku Tamana raa e taka ma nau, aa nau hoki e taka ma taku Tamana.”

³⁹ Teenaa ki massike hoki laatou no mee ma ki tauhia laatou Jesus, te vana ia Jesus ni hakasee seemuu koi no hakataha ilaatou.

⁴⁰ Kimuri raa Jesus ni ahe no hakahiti ki telaa vasi te Riva Jordan, ki te kina John ni hakaukau tapu naa tama, no noho Ia

---

✠ **10.33** Lev 24.16 ✠ **10.34** Ps 82.6

i te kina naa. ✧ 41 Tammaki naa tama ni oo ake kiaa Ia. Teenaa kimee naa taratara laatou peelaa, “TeAtua ni see hai mahi ni hakasuratia John. Tevana iaa naa taratara hakkaatoa John ni mee i te Tama nei ni taratara maaoni iloo.” 42 Turaa tama iloo i te kina naa ni illoa maa Jesus ko te Tama TeAtua.

11

Te mate Lazarus

1 Teelaa setanata e noho i Bethany, tana inoa ko Lazarus. Te tama naa ni maki. Mary laua ma tanaita Martha, e noho hoki i te kina naa. ✧

2 (Teenei ko Mary ni nnini tana kaakaa manoni ki naa tapuvae TeAriki ka hakapakupaku ki ana lauru. Teenaa ko tana kave, Lazarus, teelaa e maki.) ✧ 3 Te haanau naa ni kave laua taratara ki Jesus peelaa, “TeAriki, too soa raa e maki.”

4 Te saaita Jesus nilono te taratara nei raa, a Ia ni mee tana taratara peelaa, “Te maki naa ma ki see mee te tama naa no mate. Teenei se ara e mee kikkite naa tama te maarama nei inaa mahi TeAtua, aa e mee hoki ki ilotia naa mahi e takkoto i te Tama TeAtua.”

5 Jesus nillee tana manava i te haikave Lazarus ma Mary aa ko Martha. 6 Tevana iaa tana saaita nilono i te maki Lazarus raa, a Ia ni noho ake iloo ana aso e lua i tana kina e noho naa. 7 Kimuri raa, mee ake iloo Ia ki ana disaipol, “Taatou ki ahe ki Judea.”

8 Teenaa kimee ake ana disaipol, “Rabai, see rooroa koi raa, koe ni haia naa tama

te kina naa ma ki tauatia kinaa hatu. Peehea naa ahe atu taatou ki te kina naa?”

⁹ Teenaa ki mee ake Jesus, “Telaa raa e sopo itetahaata no suru itelaasuru, anii? Ttama esasare iteaoraa seelavaa tellave anavae no leiho, ite henua koi maarama. ¹⁰ Aa ki mee laatou esassare ite poo, laatou ma killave naa vae laatou, ite meeraa e pouuri.” ¹¹ A Ia ki mee ake hoki, “Taatou soa, Lazarus, e moe koi. Nau ma ki hanatu no haarona ia.”

¹² Ana disaipol raa ki mee ake, “Te Ariki, ki mee a ia e moe, teenaa a ia ma ki taukareka.”

¹³ Laatou ni mannatu maa Jesus e vana maa Lazarus e moe vare koi. Laatou see illoa maa Jesus e taratara raa ko Lazarus ku oti te mate.

¹⁴ Teenaa ki taratara ake hakaraa oi Jesus kilaatou, “Lazarus ku oti te mate, ¹⁵ te vana ia e taukareka iloo ia a nau ni see noho ite kina naa, ia a nau e hiihai maa kootou ki kite itaku vana ma ki mee ki Lazarus, ki illoa kootou i aku mahi. Taatou ki oo no mmata ia ia.”

¹⁶ Teenaa ki mee ake Thomas (ettapa ma ko te Maasana) ki ana soa disaipol, “Taatou hakkaatoa ki oo, ki mmate hakapaa taatou maa Ia!”

Jesus ko te hakamasike te mate aa te ora maa oni

¹⁷ Saaita Jesus ni tae atu ki Bethany raa, a Ia ni lono maa te nei kote haa naa aso Lazarus ni moe iloto tekava. ¹⁸ Bethany see mmoo i Jerusalem, e noto i naa mael e lua. ¹⁹ E tammaki naa Jew ni oo ake no mmata ite haanau Mary ma Martha, ki hakaaneane kilaaua ite mate laaua kave.

20 Saaita Martha nilono maa Jesus ku hanake raa, a ia ni hanatu kiaa Ia ite ara. Maryiaa ni noho ake i hare. 21 Teenaa ki mee ake Martha ki Jesus, “TeAriki, ki mee koe ni noho i te kina nei, taku kave nei ni see mate are! 22 Tevana iaa nau e iloa maa TeAtua ma ki haia a Ia oo vana e hiihai maa Ia ki mee.”

23 Jesus ki mee ake, “Too kave naa ma ki masike no ora.”

24 Teenaa ki mee ake Martha, “Nau e iloa maa ia ma ki masike i te aso hakaoti.”

25 Jesus ki mee ake, “Nau nei ko te hakamasike te mate aa te ora maaoni. Tetama e iloa maa nau nei ko te Mesaea raa ma ki ora, niaaina maa ia kuoti te mate. 26 Naa tama hakkaatoa e ora aa e illoa te mee nei ma ki see lavaa hakaoti te mmate. Koe e hakannoo no iloa i aku taratara nei?”

27 Martha ki mee ake, “TeAriki, nau e iloa maa koe ko te Mesaea, te Tama TeAtua, te Tama ni tukua ki au ki te maarama nei.”

Jesus e tani

28 Kimuri naa taratara laaua nei, Martha ni ahe no taratara ake seemuu ki tana taina, Mary, “Te Rabai raa kuoti te tae mai. A Ia e vasiri iaa koe.” 29 Saaita Mary nilono i naa taratara nei, a ia ni masike no tere kihaho no mmata i Jesus.

30 (Saaita naa raa, Jesus seki tae ake ki naa hare. A ia koi noho itana kina nittiri i Martha.)

31 Saaita naa Jew e nnoho i te hare ka hakaaneane i Mary raa nikkite i Mary e sopo no tere raa, laatou nittau maa Mary ku tere hoki ki te kava no noho ka tanitani. Teenaa ki oo atu laatou vaamuri Mary.

32 Tana saaita ni tae atu ki Jesus raa, hakaleiho iloo ia no tuu ki ana turi inaa vae Jesus no mee ake, “TeAriki, ki mee koe ni noho i te kina nei raa, taku kave nei ni see mate are.”

33 Jesus nillee iloo tana manava inaa tani Mary. A Ia ni aroha hoki naa ttuu ake naa Jew raa ka ttani. 34 Teenaa ki vasiri ake Ia kilaatou, “Ttama naa e tanumia kootou i hea?”

Naa tama naa ki mee ake, “Kau no mmata.”

35 Teenaa ki tani Jesus. 36 Naa Jew raa ki taratara sokolaatou, “Mmata inaa llee te manava te tama nei i Lazarus!”

37 Aaraa tama iaa e taratara peelaa, “Te tama e ppuni ana karamata raa ni lavaa koi a Ia te haia no taukalleka. A Ia ni see kite peehea maa Lazarus e maki?”

Lazarus e hakamasikeria Jesus no ora

38 Jesus nillee tana manava itana aroha i Lazarus. Teenaa kihano ia kite kava emoe Lazarus. Te taaruma naa e ppui ki te hatu pallaha e lasi. 39 Teenaa ki mee ake Ia kilaatou, “Hakatiperia te hatu raa ki te vasi!”

Martha, te kave Lazarus raa ki mee ake kiaa Ia, “TeAriki, ttama nei kunaa mate iloo. Teenei te haa ana aso iloto te kava. Tana haitino ku purau.”

40 Teenaa kihuri atu Jesus no mee ake ki Martha, “Nau ni see vanaatu maa koe ma ki kite inaa mahi TeAtua ki mee koe e hakannoo ki aku taratara?” 41 Teenaa oo atu iloo naa tama naa no hakatipe te hatu raa ki te vasi. Jesus nittoka ki aruna no taku ki TeAtua, “Taku Tamana. Nau e hakanau iaa koe, iaa koe elono mai iaa nau. 42 Nau e iloa maa koe

maraa e lonopeenaa iaa nau. Nau e hiihai maa naatama ettuu itekina nei kikkite ioo mahi, ki illoa laatou maa nau ni heunatia mai koe kite maarama nei.”⁴³ Tana saaita ni oti raa, kappisi iloo ana varo vaaruna, “Lazarus, uru mai ki haho!”⁴⁴ Lazarus ni masike no uru mai iloo ki haho. Ana rima ma ana vae koi mmini ki naa tapaa maro. Tana pisouru hoki e taakai kite tapaa maro. Teenaa ki mee ake Jesus, “Veetea naa tapaa maro e taakai itana haitino, aa ku tiiake ia ki hano.”

*Naa Jew raa e fiffai ki taia laatou Jesus ki mate
(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)*

⁴⁵ Tammaki naatama ni oake no mmata i Mary kakkite ite vana Jesus ni mee, teenaa laatou ni illoa maa Jesus kote Tama Te Atua.

⁴⁶ Araa tama iaa ni ffuro no taratara ake ki naa Faarisi raa ite vana Jesus ni mee.

⁴⁷ Teenaa ki massike naa maatua hakamaatua ma naa Faarisi raa no hakakkutu ma naa tama hakamau naa Jew raa ki taratara laatou ite mee nei. Laatou ni vasirisiri sokolaatou peela, “Taatou ki mee peehea?

Mmata itelopo mahi Te Atua tetama nei e mee.⁴⁸ Ki mee tetama nei etiiake taatou ki hai ana vana nei, te henua hakkaatoa

ma ki tautari kiaa ia no hakannoo kiaa ia. Kimuri naa hakamau i Rome raa ma ki oomai no sua taatou Hare Tapu nei ka kerekereia taatou i taatou henua nei.”

⁴⁹ Teenaa ki masike Kaiapas, te Maatua Hakamau laatou raa no mee ake kilaatou, “Kootou ku vvare peehea?”⁵⁰ Kootou see illoa maa e taukareka ki mate setama tokotasi ki tokonaki kite henua? Te henua hakkaatoa

e seua raa e hakallika.” ⁵¹ Tana taratara e mee nei se taratara hakamaatua iloo, i aa ia naa ko te Maatua Hakamau laatou i te ssao naa. A ia naa kutaratara maa Jesus ma ki oti ku mate ki tokonaki ki te henua hakkaatoa. ⁵² A Ia ma ki see mate koi ki tokonaki ki naa Jew soko laatou. Seai. A Ia ma ki mate ki hakakkutu mai naa tama hakkaatoa TeAtua e nnoho masseu i te maarama nei, ki nnoho laatou ma se tama tokotasi.

⁵³ Kaamata i te aso naa, naa hakamau naa Jew raa nikaamata tessee se ara ki taia laatou Jesus. ⁵⁴ Teenaa ki see sasare ai Jesus i Judea, inaa karamata te henua. A Ia ni ahe ki te matakaaina ettapa ma ko Ephraim, etuu taupiri ki mouku, no noho ma ana disaipol raa i te kina naa.

⁵⁵ Telopotama i te kau matakaaina ni oo ki Jerusalem no hakamaarama naa haitino laatou hakaoti, i te aso te Kaikai te Pasova raa ku taupiri.

⁵⁶ Laatou nissee i Jesus, teenaa te saaita laatou ni hakakkutu i te Hare Tapu raa, laatou ni vasirisiri soko laatou, “Kootou e mannatu peehea? Ttama nei ma ki see hakasura mai ki te Kaikai nei?”

⁵⁷ Tevana iaa, naa maatua hakamaatua raa ma naa Faarisi raa ku oti te kkave laatou taratara ma ki mee se tama e iloa i te kina Jesus e noho, ku hakaari ake ki oo laatou no tauhia Jesus.

12

*Jesus e aamosia i Bethany
(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)*

¹ Naa aso e ono koi takkoto mai ki tae
 ki te aso te Kaikai te Pasova raa, Jesus
 ni hano ki Bethany, te kina Lazarus, ttama
 ni hakaoratia a Ia, e noho. ² Naa tama naa
 ni mee laatou kaikai maa Jesus. Martha
 e tattaa naa kaikai, aa Lazarus ia e noho
 laatou ma Jesus i te kina e kaikkai. ³ Teenaa
 ki too ake Mary tana kaakaa e taavi mmaha
 ka manoni kkona raa no aamosi naa tapuvae
 Jesus. Ki oti raa, hakaapakupaku iloo ki ana lauru.
 Te sauna te kaakaa naa ni haimahi iloo
 vaaroto te hare naa. ⁴ Te disaipol tokotasi,
 tana inoa ko Judas Iscariot, (teenaa ko te tama
 ma ki hakaari ake Jesus ki naa hakamau)
 ki mee ake, ⁵ “Te kaakaa manoni naa e tau
 te kauake ki naa tama haimane raa ki tauia
 ki naa sehua etoru naa siliva, aa ku vae vae
 naa mane naa ki naa tama e noho hakaaroha.”
⁶ A ia ni see mee te taratara nei maa i aa ia e aroha
 i naa tama e noho hakaaroha. Seai. A ia
 ni mee te taratara nei i aa ia se tama kailaarao.
 Naa mane laatou raa maraa e kailaaraotia a ia,
 i aa ia e roorosi te paeke mane laatou.

⁷ Teenaa ki mee ake Jesus, “Tiiake te ffine naa
 ki taaohi tana kaakaa naa ki tae kitaku aso
 e tanumia. ⁸ Naa tama hakaaroha raa
 ma ki noho ma kootou i te kau saaita. Nau ia
 ma ki oti ku hakataha i kootou.” ⁹

*Naa Jew raa e fiffai ki taia laatou Lazarus
 ki mate*

⁹ Tammaki naa Jew ni oo ake ki Bethany
 i laatou ni llono maa Jesus ku oti te tae ake
 ki te kina naa. Laatou ni see oo ake ma ki kkite koi

laatou i Jesus. Laatou ni oo ake hoki ma kikkite laatou i Lazarus, ttama nillonolaatou maa ni hakaoratia Jesus. ¹⁰ Teenaa ki massike naa maatua hakamaatua raa no roorosi kitaia hoki laatou Lazarus. ¹¹ Ite aa, teenaa ko naa taratara i Lazarus naa effuro ai te henua i laatou no illoa maa Jesus ko te Mesaeta.

*Jesus ku hanake ma se Tuku ki loto Jerusalem
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)*

¹² Ite soa te asoraa, te lopo tama ni oo ake kite kaikai raa nillono maa Jesus ku hanake ki Jerusalem. ¹³ Teenaa kitoo laatou naa laanui raa no oo atu ma laatou kiaa Ia ka tanitani varo peelaa, “Hosana! Te Atua ki roorosi hakaraa oi ki Ttama nei, te Tuku naa tama Israel. A Ia e hakasura iho iloto te Inoa Te Atua!”[☆]

¹⁴ Jesus ni lave te donki raa no kake ki aruna. Teenaa ku hanotonu ma naa taratara te Laupepa Tapu e mee maa,

¹⁵ “Naa tamalliki Zion, kootou see mattaku![☆] Te Tuku kootou raa ku sare iho i aruna te sukua donki.”

¹⁶ Naa disaipol Jesus raa ni hakatuu nataa iloo i naa vana nei. Te vana iaa te saaita Jesus ni masike ite mate raa, laatou ni massaro maa te Laupepa Tapu raa e taratara i Jesus, i naa vana ni mee i laatou nei ku hakassura maa oni iaa Ia.

¹⁷ Naa tama ni ttaka ma Ia no kkite i tana vana ni mee ki Lazarus raa ni hakaeta ite vana Jesus ni mee. ¹⁸ Teenaa ko te vana te henua ni oo atu kiaa Ia, ite aa ilaatou nillono i naa mahi Te Atua ni hakasuratia a Ia nei. ¹⁹ Naa Faarisi raa

[☆] **12.13** Ps 118.25,26   [☆] **12.15** Zech 9.9

ki taratara soko laatou, “Kootou mmata! Taatou ku seai iloo se ara e tonu. Naa tama hakkaatoa te maarama nei ku tautari kiaa ia!”

Jesus e taratara i tana mate

²⁰ Teelaa ni tama haka Greece e ttaka i naa tama ni oo ake nolotu i Jerusalem i te ssao te Kaikai.

²¹ Laatou ni oo ake ki Philip, (teenaa setama i Bethsaida iloto Galilee) no vanaake kiaa ia, “Maatou e fiffai ki mmata maatou i Jesus.”

²² Philip ni hano notoa aia Andrew ka oo laaua no taratara ake ki Jesus. ²³ Teenaa ki mee ake Jesus,

“Ssao Ttama te Henua ni tukua ki hakanauria raa ku tae mai. ²⁴ Nau e taratara atu maaoni. Te hua laakau raa see lavaa te somo i tana saaita koi mata. Te hua laakau raa e tanumia iloto te kerekere raa ki para imua. Kioti raa, telaakau hoou raa ku somo no ppesi ana hua e tammaki.

²⁵ Naa tama e kaimannako ki naa ora laatou raa ma ki see lavaa te taaohi naa ora laatou. Ttama see kaimanako ki tana ora raa iaa, a ia ma ki oti ku taka ma te ora e ora hakaoti. ²⁶ Ttama e hiihai maa ia ki heheuna iaa nau raa ki tautari mai kiaa nau. Aia ma kinnoho maaua itakukina e noho. Taku Tamana raa ma ki hakanau i naa tama e heheuna iaa nau.”

²⁷ Jesus ki mee ake hoki, “Taku manava e sopo. Nau ka taratara peehea? Nau ki vanaake ki taku Tamana raa ki hakasaoria nau? Seai iloo! Nau e iloa maa nau ma ki oti ku hakallono isu. Teenei ko taku vana ni heunatia mai taku Tamana. ²⁸ Taku Tamana, hakasura mai naa mahi too Inoa.”

²⁷ Jesus ki mee ake hoki, “Taku manava e sopo. Nau ka taratara peehea? Nau ki vanaake ki taku Tamana raa ki hakasaoria nau? Seai iloo! Nau e iloa maa nau ma ki oti ku hakallono isu. Teenei ko taku vana ni heunatia mai taku Tamana. ²⁸ Taku Tamana, hakasura mai naa mahi too Inoa.”

²⁷ Jesus ki mee ake hoki, “Taku manava e sopo. Nau ka taratara peehea? Nau ki vanaake ki taku Tamana raa ki hakasaoria nau? Seai iloo! Nau e iloa maa nau ma ki oti ku hakallono isu. Teenei ko taku vana ni heunatia mai taku Tamana. ²⁸ Taku Tamana, hakasura mai naa mahi too Inoa.”

✧ 12.25 Mt 10.39; 16.25; Mk 8.35; Lk 9.24; 17.33

Teena ki taratara mai te reo raa i te lani, “Nau ku oti te hakasura naa mahi taku Inoa. Teenei nau ku mee hoki ki hakasura naa mahi taku Inoa.”

²⁹ Naa tama nittuu i te kina naa nillono hakkaatoa i te reo ni taratara mai i te lani. Aaraa tama nittau maa teelaa se hatturi e takattuu. Aaraa tama iaa ni mannatu maa teelaa se ensol e taratara ake ki Jesus.

³⁰ Tevana iaa Jesus ni mee ake ki laatou, “Te reo e taratara mai i te lani nei see mee ma ki lono nau, te reo naa e taratara mai ki lono kootou. ³¹ Ssao TeAtua e hakatonutonu naa tama te maarama nei ku tae mai. Ssao te tuku te maarama nei ma ki kerekereia raa ku tae mai. ³² Taku sao ma ki saaua ki aruna i te kerekere nei raa, nau ma ki hakakkutu mai te henua hakkaatoa kiaa nau.” ³³ A Ia ni pesi tana taratara nei ki illoa naa tama te maarama nei i tana ara ma ki mate.

³⁴ Teena ki mee ake naa tama naa, “Naa Loo maatou raa e taratara mai maa te Mesaea raa ma ki ora hakaoti. Teena ni taratara peehea maa te Tama te Henua raa ma ki saaua ki aruna? Ko ai te tama e tarataraina koe ma ko te Tama te Henua?”[☆]

³⁵ Jesus ki mee ake, “Te maasina raa ma ki takoto tana tamaa saaita i kootou. Kootou mee naa heuna kootou i te saaita te maasina raa koi takoto, ki see taea kootou te ssao pouri. Naa tama e ttaka i te pouri raa see illoa naa kina laatou e oo. ³⁶ Ttaka i te maasina, i tana saaita koi takoto, ki mee kootou ma ni tama te maasina.”

Naa tama see illoa Jesus

[☆] **12.34** Ps 110.4; Is 9.7; Ezek 37.25; Dan 7.14

Kimuri koi ana taratara nei, Jesus ni hano no mmuni i laatou. ³⁷ Niaaina maa Ia ni hakasura te lopo mahi TeAtua imua naa karamata laatou, naa tama naa ni see fiffai ki illoa laatou maa ia kote Mesaea. ³⁸ Teenei e hanotonu ma naa taratara te pure TeAtua, Isaiah, ni mee imua. Teenaa ko te taratara e mee maa, “Ko ai ttama ni hakannoo ki naa taratara maatou ni hakaea?

Naa mahi TeAtua raa ni hakassura ki kkite ai?”☆

³⁹ Laatou ni see lavaa te illoa iaa Ia, i te aa, i naa taratara Isaiah raa e mee maa,

⁴⁰ “Naa karamata laatou ni hakappunitia TeAtua ki see kkite laatou.☆

Naa mannatu laatou hoki ni puuia TeAtua ki see atammai laatou, ki see ffuri laatou ki TeAtua ma ki haia laatou ki taukalleka.”

⁴¹ Isaiah ni mee ana taratara nei iaa ia ni kite inaa mahi Jesus, teenaa kitaratara ia i naa tiputipu te Tama naa.

⁴² Maaoni iaa, e tammaki naa hakamau naa Jew ni illoa maa Jesus kote Mesaea, tevana iaa laatou ni see taratara imua te henua, i te aa, i laatou e mattaku maa laatou ma ki puuia naa Faarisi raa i te hare lotu. ⁴³ Laatou ni kaimannako ki naa ahu naa tamavare. Laatou ni see kaimanakotia laatou naa ahu TeAtua.

Te tiputipu te hakatonu TeAtua

⁴⁴ Jesus ni taratara vaaruna peelaa kilaatou, “Te tama e hakannoo kiaa nau raa, a ia see hakannoo koi kiaa nau soko nau. Aia e hakannoo hoki kite Tama ni heuna maki au nau. ⁴⁵ Ttama e kite iaa nau raa, a ia

☆ **12.38** Is 53.1 (LXX) ☆ **12.40** Is 6.10 (LXX)

e kite hoki i te Tama ni heuna ma kiau nau.
⁴⁶ Nau ni hakasura mai kite maarama nei ma ko te maasina e lasi ki see nnoho peenaa naa tama e hakannoo ki aa nau raa iloto te pouuri.

⁴⁷ “Naa tama e llono i aku taratara, aa see tautari kiaa nau raa, laatou ma ki see tuku haaeo ina a nau. I te aa, nau ni see au no tuku haaeo ki naa tama te maarama nei. Nau ni au no hakasao laatou.

⁴⁸ Naa tama see fiffai kiaa nau aa see hakannoo ki aku taratara raa ma ki mee te tama tokotasi ma ki hakatonutonu laatou. Aku taratara nei ma ki hakatonutonu laatou i te aso hakaoti.

⁴⁹ Teenei se vana maaoni. Teenei sei ni taratara aaku e mannatu. Teenei ni taratara e kaumai taku Tamana ki kauatu ki kootou.

⁵⁰ Nau e iloa maa te ora e ora hakaoti raa e takoto i naa taratara TeAtua. Aku taratara e kauatu nei ni taratara e kaumai te Tamana ki tarataraina.”

13

Jesus e huihui naa tapuvae ana disaipol

¹ Te aso te Kaikai te Pasova raa ku takoto koi tana aso tokotasi. Jesus e iloa maa tana sao ki hakataha i te maarama nei no ahe ki tana Tamana raa ku tae. A Ia ni aroha iloo i ana tama e nnoho i te maarama nei. Tana aroha raa ma ki takoto hakaoti ma laatou.

² Telaasuru raa, Jesus ni noho ma ana disaipol raa ka kkai. I te saaita naa, Satan ku oti te usuhia a ia Judas, te tama Simon Iscariot, ki hakaari ake Jesus ki naa hakamau naa Jew.

³ Jesus ni iloa maa tana Tamana raa ku oti te hookii ake hakkaatoa ana mahi kiaa Ia. A Ia e iloa maa ia ni heunatia mai TeAtua, aa teenei a Ia ku mee ki ahe ki TeAtua. ⁴ Teena ki masike

a Ia i tana kina e kai raa no ffana tana kkaahu raa ka tuu te tapaa maro i tana manava. ⁵ Ki oti raa nnini iloo naa vai raa kiloto te kamete raa no kaamata te huihui naa tapuvae ana disaipol ka hakapakupaku hoki ki te tapaa maro e tuu i tana manava. ⁶ Tana saaita nitae ki Simon Peter raa, Peter ni huri ake no vanaake kiaa Ia, “Te Ariki, koe e mee ma ki huihuia a koe aku tapuvae?”

⁷ Jesus ki mee ake, “Koe ma ki see ilotia a koe taku vana e mee nei i te saaita nei. Kimuri koe ma ki iloa.”

⁸ Teenaa ki mee ake Peter, “Koe ma ki see lavaa iloo te huihui aku tapuvae i se saaita!”

Jesus ki mee ake, “Ki mee nau see huihui ootapuvae, koe ma ki see tau te heheuna ma se disaipol aaku.”

⁹ Teenaa ki hakaaha ake te taratara Peter peela, “Te Ariki, koe see huihui koi aku tapuvae koi! Huihui hoki aku rima ma taku pisouru!”

¹⁰ Jesus ki mee ake, “Tama ku oti te kaukau raa e matahua. A ia see lavaa hoki te ahe no huihui tana haitino. A ia ma ki huihui koi ana tapuvae. Kootou hakkaatoa e mataffua. Tama tokotasi enoho iloto kootou naa ekerekere.” ¹¹ (Jesus ku oti te iloa i te tama ma ki oti ku hakaari ake ia ki naa hakamau naa Jew. Teenaa e pesi ai tana taratara maa, “Tama tokotasi i kootou e kerekere.”)

¹² Tana saaita ni oti te huihui naa tapuvae ana disaipol raa, hakao hoki tana kkaahu raa no ahe no noho i tana kina enoho. Teenaa ki vasiri ake Ia kilaatou, “Kootou e illoa

i taku vana ku oti te mee nei?”[☆] 13 Kootou ekannaa tonu maa nau setama e akonaki naatama, aa maa nau hoki se Ariki kootou. Ite aa ite naa ko nau. 14 Anau, kootou Ariki aa ma te Tama e akonaki kootou, te nei ku oti te huihui naa tapuvae kootou. Kootou hoki ki ffuri no huihui naa tapuvae naa taaina kootou; ttama koi e huihui naa tapuvae telaa tama. 15 Nau ku oti te hakaari atu te tiputipu naa ki tautari kootou ki taku vana ni mee ki kootou. 16 Nau e taratara atu maaoni: See hai poe e lavaa te hakahiti i tana hakamau. E mee koi pee ko te tama e heunatia telaa tama ki haia ana heuna. Ttama naa se lavaa te hakahiti te tama e mee ana heuna e haia a ia.[☆] 17 Te nei kootou ku illoa i naa taratara nei, te naa kootou ki haia kootou naa vana nei ki fiafia kootou. 18 “Nau see taratara i kootou hakkaatoa, ia a nau e iloa i akutu tama ni hiri. Te vana ia naa taratara te Laupepa Tapu raa ki ttino no hakamaaoni mai, te naa ko naa taratara e mee maa, ‘Ttama nikkai maaua hakapaa raa ni huri mai no mee pakavaina nau!’ 19 Nau e taratara atu hakaoti imua naa vana naa e ssura. Saaita naa vana naa e ssura raa, kootou ma ki illoa maa ‘A nau nei ko Nau.’ 20 Nau e taratara atu maaoni: Ttama e hiihai ki naa tama e heunatia atu nau raa, a ia e hiihai kiaa nau. Te naa a ia naa e hiihai hoki ki te tama ni heuna ma ki au nau.”[☆]

*Jesus e taratara hakaoti i te tama ma ki hookii a ia ki naa hakamau naa Jew
(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)*

[☆] 13.12 Lk 22.27   [☆] 13.16 Mt 10.24; Lk 6.40; Jn 15.20   [☆] 13.20 Mt 10.40; Mk 9.37; Lk 9.48; 10.16

21 Tana saaita ni oti ana taratara raa, tana manava ni hakallika hakaoti, teenaa ki mee ake Ia peelaa kilaatou, “Nau e taratara atu maaoni. Ttama tokotasi ikootou ma ki taakina mai a ia naa hakamau naa Jew raa no tauhia nau.”

22 Naa disaipol naa nillee naa mourilaatou ka ttoka kilaatou i te taratara Jesus e kauake nei. Laatou see illoa i te tama Jesus e taratara naa.

23 Te disaipol elee ai te manava Jesus raa e noho hakappae ki Jesus. 24 Simon Peter ni nuu atu ana karamata kiaa ia no mee ake, “Vasiri atu maa ia e taratara i ai.”

25 Teenaa kitosi atu te disaipol naa ki Jesus no vasiri ake, “Te Ariki, ko ai ttama naa?”

26 Jesus ki mee ake, “Nau ma ki ttoko te haraoa raa kiloto te sup raa no kauake kiaa ia, i teenaa ko ia.” Teenaa kittohi Jesus te muri haraoa raa no ttoko kiloto te sup. Ki oti raa, hookii ake iloo te haraoa raa ki Judas, te tama Simon Iscariot. 27 Saaita lokoi Judas ni too te haraoa raa, Satan ni uru atu kiloto tana haitino. Teenaa ki mee ake Jesus kiaa ia,

“Hakavave no mee too vana naa!” 28 Seai iloo se tama i aaraa disaipol ni massaro i te vana Jesus ni taratara peenei ki Judas. 29 Aaraa disaipol ni mannatu maa Judas e heunatia Jesus ki hano no taavi ni mee ma laatou, aa ku kauake ni mee ma naa tama e noho hakaaroha. Laatou e mee i teenaa ko Judas raa e roorosi naa mane laatou.

30 Judas ni too lokoi te haraoa naa no uru ki haho. Te mee raa ku pouri.

Te loo hoou

31 Teenaa ki mee ake Jesus ki ana disaipol, “Teenei naa mahi te Tama te Henua ku hakassaa. Teenaa naa mahi TeAtua raa e hakailotia mai tana Tama. 32 Aa ki mee naa mahi TeAtua raa e hakailotia mai tana Tama, teenaa TeAtua ma ki hakailotia mai a Ia naa mahi te Tama te Henua. A Ia ma ki hakailotia mai a Ia ite saaita nei lokoi. 33 Aku tama, nau ma ki see noho rooroa ma kootou. Kootou ma kissee iaa nau, tevana iaa nau ku kauatu taku taratara ni kauake ki naa hakamau naa Jew, ‘Kootou see lavaa te oo ake ki taku kina e hano.’ 34 Teenei nau ku kauatu te loo hou. Kootou ki manava laaoi ki aaraa tama kootou. Nau ni manava laaoi i kootou hakkaatoa, teenaa kootou ki manava laaoi hoki ite laa tama. ✧ 35 Ki mee kootou e hakassura te manava laaoi ki telaatama, te henua ma ki illoa maa kootou ni disaipol aaku.”

Jesus e taratara maa Peter ma ki huu maa ia see iloa iaa Ia

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

36 Teenaa ki vasiri ake Simon Peter, “TeAriki, koe ma ki hano ki hea?”

Jesus ki mee ake, “Koe see lavaa te tautari mai ki taku kina e hano ite saaita nei, tevana iaa kimuri, koe ma ki tautari mai kiaa nau.”

37 Peter ki vasiri ake, “TeAriki. Nau see lavaa te tautari atu ite saaita nei raa ko te aa? Nau e lavaa te mee ki mate nau iaa koe!”

38 Teenaa ki mee ake Jesus, “Koe maaoni e lavaa te mee ki mate koe iaa nau? Nau e taratara atu maaoni. Saaita naa manu te tahaata seki ttani raa, koe ma ki vana oo saaita e toru maa koe see iloa iaa nau.”

✧ 13.34 Jn 15.12,17; 1 Jn 3.23; 2 Jn 5

14

Jesus, te ara ki te Tamana

¹ Jesus ki mee ake ki ana disaipol, “Kootou ki see ssopo naa manava kootou. Tiiake naa ora ki TeAtua, aa kootou ku tuku mai naa ora kiaa nau. ² Te hare taku Tamana raa e takkoto ana puitana tammaki. Teenei nau ku hano no tuku mai hakaoti nikina maa kootou. Nau see lavaa tetaratara atu peenei ki mee maa nisee hai puitana e takkoto iloto te hare taku Tamana. ³ Taku saaita ku oti te tuku mai naa kina maa kootou raa, nau maki ahemai no toa kootou ki oo ake kootou no nnoho taatou i taku kina e noho. ⁴ Kootou e illoa i te ara e hano no tae ki taku kina ma ki hano.”

⁵ Thomas ki vasiri ake, “TeAriki, maatou see illoa i too kina ma ki hano. Maatou ma ki illoa peehea i te ara naa?”

⁶ Jesus ki mee ake, “Nau nei ko te ara, te hakamaaoni, aa te ora. Nau soko nau ko te ara tokotasi e hano ki te Tamana. ⁷ Saaita nei kootou ku illoa iaa nau. Teenaa kootou ma ki illoa hoki i taku Tamana. Kaamata ite saaita nei kootou ku illoa maaoni iaa Ia, i kootou ku oti te kkite iaa Ia.”

⁸ Philip ki mee ake, “TeAriki, hakaari mai too Tamana raa ki illoa maatou. Maatou e fiffai maa maatou ki illoa iaa Ia.”

⁹ Teenaa ki mee ake Jesus, “Philip, teenei seai se ssao huapotopoto nau ni noho ma kootou. Koe e mee mai maa koe niseai iloo ki illoa hakaraaoi iaa nau? Ttama ku oti te kite iaa nau raa, a ia naa ku oti te kite hoki i taku Tamana. Koe ku mee mai peehea ki hakaari atu nau taku Tamana raa ki kkite kootou? ¹⁰ Philip, koe ki illoa maa

te Tamana raa e takoto iaa nau, aa nau hoki e takoto i te Tamana. Naa taratara ni kauatu nau ki kootou raa, teenaa seai ni taratara takutino. Te Tamana e takoto i aa nau nei e mee ana heuna soko Ia. ¹¹ Hakannoo kiaa nau, i aa nau e taratara atu maa te Tamana e takoto iaa nau, aa nau hoki e takoto i te Tamana. Ki mee kootou see hakannoo ki naa taratara nei, kootou ku hakannoo mai i kootou ni kkite i aku vana e mee. ¹² Nau e taratara atu maaoni. Naa tama e hakannoo kiaa nau raa ma ki mee aku vana e mee nei. Maaoni iaa, naa vana laatou ma ki mee raa ma ki ttoe i naa vana nei, i te aa, i aa nau ku hano ki tae nau ki te Tamana. ¹³ Nau ma ki haia mai nau naa mee katoou kootou e kainnoo kite Tamana iloto taku Inoa. Naa mahi taatou Tamana raa ma ki hakailotia mai tana Tama. ¹⁴ Ni mee peehea kootou e kainnoo mai iloto taku Inoa, nau ma ki haia a nau.

Te Aitu Tapu ma ki heunatia mai Te Atua

¹⁵ “Ki mee kootou elaaomi maaoni iaa nau, kootou ku hakannoo ki aku taratara. ¹⁶ Nau ma ki vanaake ki taku Tamana ki heunatia atu telaa Tama ki tokonaki ki kootou. Tama naa ma ki noho hakaoti ma kootou. ¹⁷ Aia naa ko Te Aitu hakamaaoni. Te henua ma ki see fiffai kiaa ia, ilaatou ma ki see kkite i aa ia, aa laatou hoki ma ki see illoa i aa ia. Kootou iaa e illoa i aa ia, i aa ia e noho ma kootou.

¹⁸ “Taku saaita ma ki hano raa, kootou ma ki see tiiake nau ki noho soko kootou. Nau ma ki oti ku ahemai ki kootou. ¹⁹ See rooroa aa naa tama te maarama nei ku see kkite hakaoti iaa nau. Kootou iaa ma ki kkite iaa nau. Iaa nau e ora, teenaa kootou hoki ma ki ora. ²⁰ Saaita te aso naa e tae mai raa, kootou ma ki illoa maa

nau e takoto i taku Tamana. E mee koi pee ko naa takkoto kootou iaa nau, aa nau i kootou.

21 “Naa tama e hakannoo no tautari ki aku taratara raa, teenaa ko naa tama ellee naa manava laatou iaa nau. Taku Tamana raa ma killee tana manava i naa tama ellee naa manava laatou iaa nau. Nau ma ki huri ake aku tiputipu kilaatou, iaa nau ma killee hoki taku manava ilaatou.”

22 Judas (seai ko Judas Iscariot) ki mee ake, “TeAriki, koe e vana maa koe ma ki huri mai koi oo tiputipu ki maatou. Koe ma ki see huri ake oo tiputipu ki naa tama te maarama nei raa ko te aa?”

23 Teenaa ki mee ake Jesus, “Ttama ellee tana manava iaa nau raa ma ki hakannoo ki aku akonaki. Taku Tamana raa ma killee tana manava iaa ia. Maaua haitamana ma ki oo atu no nnoho ma ia. 24 Ttama see hiihai kiaa nau raa see hakannoo ki aku akonaki. Aa naa akonaki kootou nillononoo raa, teenaa seai ni akonaki aaku. Teenaa ni akonaki e oomai i te Tamana, Ttama ni heuna ma ki au nau.

25 “Nau nikauatu hakaoti naa taratara nei i taku sao koi noho ma kootou. 26 TeAitu Tapu, te Tokonaki kootou, Ttama ma ki oti ku heunatia atu te Tamana iloto taku Inoa raa ma ki akonaki atu te kau vana hakkaatoa, ki hakamaarona kootou i aku taratara hakkaatoa ni kauatu.

27 “Nau ekauatu telaaoi TeAtua. Teenaa ko taku laaoi nei ekauatu kinnoho ma kootou. Te tiputipu nei see sura i te maarama nei. Kootou see ssopo naa manava kootou ki see mattaku kootou. 28 Kootou nillononoo iaa nau ni mee atu peela, ‘Nau ku hano,

tevana iaa nau ma ki ahemai ki kootou.’
 Kimee kootou nillee naa manava kootou
 iaa nau raa, kootou ni fiafia iaa nau ku hano
 ki taku Tamana, i taku Tamana naa e noho
 hakamaatua iaa nau. ²⁹ Nau e taratara atu
 hakaoti inaa vana nei, i te saaita naa vana naa
 seki ssura. Sao naa vana nei e ssura raa,
 kootou ma ki illoa maa aku taratara nei
 ni taratara maaoni. ³⁰ Nau ma ki see hai turaa
 taratara hoki e kauatu ki kootou. I te aa, te tama
 hakamaatua te maarama nei ku au. Ana mahi
 see tae ki aku mahi, ³¹ tevana iaa naa tama
 te maarama nei ki illoa hakkaatoa iaa nau e llee
 taku manava i taku Tamana. Teenei e haia ai nau
 ana heuna nei.

“Kootou massike, taatou ki hakattaha
 i te kina nei.

15

Jesus, te laakau ‘grape’ maaoni

¹ “Nau nei ko te laakau maaoni,
 taku Tamana raa ko te tama e tori. ² Naa laa
 see ffua raa etuutia a Ia no peesia, aa naa laa
 e ffua raa iaa, e pakia koi a Ia ki maarama
 te laakau raa ki mmiri kapesi te lopo kaikai.
³ Naa ora kootou kunaa haka maaramatia iloo
 aku akonaki ni kauatu. ⁴ Kootou ki hakappae mai
 kiasa nau. Nau hoki ma ki hakappae atu ki kootou.
 See hailaa elavaa te ffua ki mee telaa naa
 e mahaaki no moe soko ia. Telaa telaakau raa
 e hakauu ki te tahito raa kilavaa telaa naa
 te ffua. Peelaa hoki, naa ora kootou see lavaa
 te ffua ki mee kootou see hakauu naa ora kootou
 kiasa nau.

⁵ “Nau nei ko te laakau e somo. Kootou naa
 ko naa laa. Naa tama e hakauu naa ora laatou

kiaa nau, aa nau e hakauu taku ora ki laatou raa, naa ora naa tama naa ma ki ffua telopo hua e taukalleka, i kootou see lavaa te mee naa vana kootou soko kootou. ⁶ Naa tama see hakauu naa ora laatou kiaa nau raa, e mee ma ko naa laa see ffua etuutia no peesia ki mmoe ka ppara. Naa laa e ppara raa ma ki hakanaa oporia no peesia ki te ahi notuunia. ⁷ Ki mee kootou e hakauu naa ora kootou kiaa nau no tautari ki aku taratara raa, nau ma ki hookii atu te kau mee kootou e hiihai iaa nau. ⁸ Naa ora kootou ki ffua taukalleka, i te nei ko te tiputipu e hakasura naa mahi taku Tamana, aa te nei e mee ai kootou ma ni disaipol aaku.

⁹ “Nau elaa oi i kootou pee ko telaa oi taku Tamana iaa nau. Kootou hakappae mai kiaa nau kitakkoto kootou iloto taku laa oi. ¹⁰ Ki mee kootou e hakannoo ki aku akonaki, kootou ma ki ttaka ma taku laa oi. E mee koi pee ko nau ni hakannoo ki naa akonaki taku Tamana no taka nau ma tana laa oi.

¹¹ “Nau ni kauatu naa taratara nei ki takoto taku hiahia i kootou, teena ki ttaka kootou ka fiafia maa oni. ¹² Taku taratara hakamaatua nei e mee pe nei: Kootou kilaa oi itelaa tama pee ko nau elaa oi i kootou. ✧

¹³ Ki mee setama elaa oi maa oni itana soa, a ia kilavaa te mee ki mate ia ki tokonaki ki tana soa. Teena telaa oi te tama naa elaka i aruna telaa oi naa tama hakkaatoa. ¹⁴ Ki mee kootou e tautari maa oni ki aku taratara e kauatu nei, taatou e vaisoa maa oni. ¹⁵ Kootou ku see taapaa a nau ma ni poe hoki. I te aa, te poe raa see iloa i naa heuna tana hakamau. Kootou nei ku taapaa

---

✧ 15.12 Jn 13.34; 15.17; 1 Jn 3.23; 2 Jn 5

a nau ma ni soa aaku. I te aa, nau ku oti te taratara atu naa vana hakkaatoa taku Tamana ni mee mai. ¹⁶ Nau ni see hakamaatinoria kootou. Kootou are ni hakamaatinoria a nau ki oo kootou no ffua te lopo hua taukalleka. Teenaa ko naa hua e takkoto hakaoti. Taku Tamana raa ma ki hookii atu te kau mee kootou e kainnoo ake iloto taku Inoa. ¹⁷ Teenei taku taratara hakamaatua e kauatu ki kootou, ‘Manava laaoi i telaa tama.’

Naa tama te maarama nei ma ki lotoffaaeo i kootou

¹⁸ “Ki mee naa tama te maarama nei elotoffaaeo i kootou, kootou ku illoa ilaato ni lotoffaaeo iaa nau imua. ¹⁹ Ki mee kootou ni tama maaoni te maarama nei, teenaa naa tama naa ma ki laaoi i kootou. Tevana iaa kootou ku see mee ma ni tama te maarama nei, i kootou ni tama ni hakamaatinoria a nau. Teenaa ko te vana naa tama te maarama nei elotoffaaeo i kootou. ²⁰ Hakamaarona i taku taratara ni kauatu ki kootou: ‘See hai poe e hakahiti i aruna tana hakamau.’ Ki mee nau ni hai haaeo ina naa tama te maarama nei, teenaa kootou hoki ma ki hai haaeo ina. Ki mee laato ni hakannoo ki aku taratara, laato hoki ma ki hakannoo ki naa taratara kootou. ²¹ Kootou ma ki see haia hakaraao ina laato i kootou ni tama aaku, i te aa, naa tama naa see illoa i te Tama ni heuna ma ki au nau. ²² Ki mee nau ni see au no taratara ake ki laato raa, laato ni see mee ma ni tama haisara, aa teenei laato ku see lavaa te taratara maa laato ni see illoa maa naa mee raa e ssara. ²³ Tama elotoffaaeo iaa nau raa

✧ 15.20 Mt 10.24; Lk 6.40; Jn 13.16

e lotoffaaeo hoki i taku Tamana. ²⁴ Ki mee nau ni see hakasura naa vana ni seailoo ki haia setama raa, laatou ni see mee ma nitama haisara. Tevana iaa niaaina maa laatou nikkite i aku vana ni mee raa, laatou e lotoffaaeo i maaua ma taku Tamana raa hakapaa. ²⁵ Te mee nei ni sura kittino naa taratara e hakatuu i naa Loo laatou peela, 'Laatou ni lotoffaaeo vare koi iaa nau.'[☆]

²⁶ "Te tama e tokonaki raa ma ki au, teenaa ko TeAitu maaoni e hakailotia a Ia te hakamaaoni i TeAtua. A Ia ma ki heunatia mai nau i te Tamana raa ki hakaea atu ki kootou i aku tiputipu. ²⁷ Kootou hoki ma ki hakaea i aku tiputipu, i kootou nittaka mailoo ma nau i te kaamata.

16

¹ "Nau ni mee atu naa taratara nei ki see tiake kootou naa lotu kootou. ² Kootou ma ki kerekereia i naa hare lotu. Te saaita raa ma ki tae mai, teenaa laatou ma ki taratara kitaia kootou ilaatou ma ki mee ma teenaa te hiihai TeAtua. ³ Te henua ma ki mee naa vana nei ki kootou ilaatou see illoa iaa nau ma taku Tamana. ⁴ Nau ni taratara atu naa mee nei, i te saaita naa vana naa e ssura raa, kootou ku mannatu lokoi iaa nau ku oti te taratara atu hakaoti ki kootou.

Naa heuna TeAitu Tapu TeAtua.

"Nau ni see taratara atu naa vana nei imua, iaa nau koi noho ma kootou. ⁵ Te nei nau ku ahe ki te tama ni heuna ma ki au nau, tevana iaa seailoo setama i kootou e vasiri mai i taku kina ma ki hano. ⁶ Naa manava kootou nei ku ssopo

---

[☆] 15.25 Ps 35.19; 69.4

iaa nau ku taratara atu naa vana nei. ⁷ Tevana iaa nau e taratara atu maaoni. Teenei se taukareka kootou e seeia nau itaku hano e hano nei. Ki mee nau see hano, te Tama e tokonaki raa ma ki see lavaa te heunatia mai TeAtua. Etaukareka maa nau ki hano, ki heunatia mai nau TeAitu ki kootou. ⁸ Tana saaita ma ki au raa, a Ia ma ki huri ake ki naa tama te maarama nei inaa haisara laatou, ki illoa laatou maa laatou essara ite tiputipu naa haisara, ma te tiputipu etonu, aa ki illoa laatou hoki maa TeAtua ma ki hakatonutonu naa mee hakkaatoa. ⁹ Te Tama naa ma ki huri ake maa naa tama naa essara ite tiputipu naa haisara, ilaatou see hakannoo kiaa nau. ¹⁰ A Ia ma ki huri ake hoki maa naa tama naa essara ite tiputipu etonu, iaa nau ku hano ki taku Tamana, teenaa kootou ma ki see kkite hakaoti iaa nau. ¹¹ Ttama naa ma ki huri ake hoki maa naa tama naa essara, i TeAtua ma ki hakatonutonu naa mee hakkaatoa, teenaa a Ia kunaa hakatonutonu are te tama hakamaatua te maarama ilaro nei.

¹² “Nau emee telopo taratara kikauatu ki kootou, tevana iaa nau e iloa maa kootou ma ki hainattaa iloo te tauhia kootou naa taratara nei hakkaatoa. ¹³ Ssao TeAitu te Hakamaaoni ma ki tae mai raa, a Ia ma ki huri atu te ara e tonu. A Ia ma ki see kauatu ma ni taratara tana tino soko ia. Seai. A Ia ma ki tarataraina koi a Ia anataratara ellono, kataratara hoki inaa vana ma ki ssura imuri. ¹⁴ Ttama naa ma ki huri atu aku tiputipu ki kkite kootou inaa takkoto aku mahi. ¹⁵ Naa mee hakkaatoa taku Tamana raa, teenaa ni mee aaku. Teena emee atu ai nau maa TeAitu raa ma ki huri atu aku tiputipu ki kkite kootou.”

Naa tama hakaaroha ma ki oti ku fiafia

¹⁶ Teenaa Jesus ki mee ake hoki, “See rooroa aa kootou ma ki see kkite iaa nau, aa kimuri hoki kootou ku kkite iaa nau.”

¹⁷ E mee naa disaipol ni vasirisiri soko laatou peelaa, “Tama nei e taratara maa ku see rooroa aa taatou ku see kkite iaa Ia, aa maa kimuri koi taatou ku kkite hoki iaa Ia. A Ia e taratara hoki maa Ia ku hano ki tana Tamana. ¹⁸ Teenei se aa te tama nei e mee maa, ‘see rooroa?’ Taatou seai iloo ki massaro i naa taratara te Tama nei.”

¹⁹ Jesus ni iloa maa naa tama naa ettuu ma ki vasiri ake ki illoa laatou iana taratara e mee nei. Teenaa ki mee ake Ia kilaatou, “Nau ni taratara peelaa, ‘See rooroa aa kootou ma ki see kkite iaa nau. See rooroa hoki aa kootou ku kkite iaa nau.’ Teenei te taratara ettuu kootou ka vasirisiri soko kootou? ²⁰ Nau e taratara atu maaoni. Kootou ma ki ttani ka nnoho hakaaroha. Naa tama te maarama nei iaa ma ki nnoho ka fiafia. Kootou ma ki nnoho hakaaroha i te ssao nei, tevana iaa kootou ma ki oti ku fiafia imuri.

²¹ Te tiputipu nei e mee koi pee ko te tinae e taupiri ki haanau. Te tinae naa ma ki tanitani seemuu iaa ia e iloa maa tana saaita e hakallono isu raa ku taupiri. Tevana iaa tana saaita ku oti te haanau raa, a ia ma ki ssiri hakaoti i naa isu, iaa ia ku hiahia maa ia ku mee tana tamariki. ²² Teenei e mee ma ko kootou. Ssao nei, kootou ettani. Taku sao ma ki ahemai ki kootou raa, kootou ma ki fiafia. See hai tama e lavaa te hanaa ia te hiahia naa i naa manava kootou.

²³ “I te ssao naa, kootou ma ki see kainnoo mai kiau nau. Nau e taratara atu maaoni. Te Tamana

ma ki kauatu se aa kootou e kainnoo ake iloto taku Inoa. ²⁴ Imua raa kootou ni see kainnoo ki TeAtua iloto taku Inoa. Ssao nei kootou ki kainnoo ki kauatu ni mee ma kootou, ki ttaka kootou ka fiafia maaoni.

Naa mahi te maarama nei see tae ki naa mahi Jesus

²⁵ “Imua raa nau ni kauatu naa taratara e hainattaa kootou te illoa. Tevana iaa te ssao raa ma ki tae mai, teenaa ko taku saaita ma ki see taratara ki naa taratara e hainattaa peenaa. Nau ma ki taratara atu hakaraaaoi ki illoa kootou inaa tiputipu te Tamana. ²⁶ Saaita te aso naa e tae mai raa, kootou ma ki kainnoo soko kootou kiaa la iloto taku Inoa. Nau see taratara atu peela maa nau ma ki kainnoo ki TeAtua i te vasi kootou. ²⁷ Te Tamana e hai tama laaoi i kootou, i kootou e laaoi iaa nau, aa kootou e illoa maa nau niau i TeAtua. ²⁸ Nau niau maaoni i te Tamana no noho i te maarama nei. Teenei nau ku mee ki tiiake te maarama nei no ahe ki te Tamana.”

²⁹ Teenaa ki mee ake ana disaipol, “Teenei maatou ku massaro hakaraaaoi i ootarata, iaa koe kutaratara hakaraaaoi mai no mallama naa pisouru maatou. ³⁰ Maatou nei ku illoa maa koe e atamai i te kau vana. Niaaina maa see haitama e vasiri atu kiaa koe, koe kunaa iloa are i te maanatu te tama. Teenei maatou ku illoa maaoni maa koe ni au i TeAtua.”

³¹ Jesus ki mee ake, “Teenei kootou ku illoa maaoni? ³² Ssao raa ma ki tae mai, kootou ma ki masseu no ffuro ki naa matakaaina kootou, ka noho nau soko nau. Tevana iaa nau ma ki see noho soko nau, i te Tamana raa e taka ma nau. ³³ Nau ni taratara atu naa mee nei

ki hakappae mai kootou ki nnoholaaoi kootou. Kootou ma killave inaa haeo te maarama nei, tevana iaa kootou ki seeppore naa manava kootou. Naa mahi te maarama nei ku oti te tinaia a nau.”

17

Jesus e taku ki TeAtua

¹ Kimuri ana taratara nei raa, Jesus nittoka ki te lani no taku ki TeAtua, “Tamana. Taku sao e hakallono isu raa ku tae mai. Huri ake naa mahi too Tama, ki huri ake Ia oo mahi ki te henua.

² Koe ni kauake oo mahi ki roorosi Ia naa tama hakkaatoa, ki hakaoratia a Ia oo tama ni kauake.

³ Te ora e ora hakaotiraa emee maa laatou e illoa iaakoe, TeAtua maaoni tokotasi. Laatou hoki e illoa i Jesus Christ, tootama nikkave mai.

⁴ Nau ku oti te huri ake oo mahi iloto te maarama nei, itaku saaita ni hakaoti oo heuna ni kaumai ki haia. ⁵ Tamana! Huri ake aku mahi imua oo karamata ite saaita nei, emee pee konna mahi nitaka ma nau imua te mahaa mai ana te maarama nei.

⁶ “Koe ku oti te hakailotia a nau ki ootama ni hiri no kaumai ite maarama nei. Teenaa ko ootama ni hiri no kaumai kiaa nau, ilaatou e hakannoo ki ootarata.

⁷ Teenei laatou ku illoa maa tekau mee etaka ma nau nei ni mee ekaumai koe.

⁸ Laatou ni hakannoo ki ootarata ni kauake nau. Laatou e illoa maa nau maaoni ni au iaakoe, aa laatou hoki e illoa maa nau ni heunatia mai koe.

⁹ “Nau see taku ma ki tokonaki koe ki naa tama te maarama nei hakkaatoa. Nau etaku koi ki tokonaki mai koe ki ootama ni kaumai kiaa nau. ¹⁰ Naa tama ettaka ma nau nei

ni tama aau, e mee pee ko oo tama raa nitama aaku. Aku mahi e takkoto ilaatou. ¹¹ Teenei nau ku hanatu kiaa koe. Nau ku see noho i te maarama nei, aa laatou iaa ma kinnoho ake i te maarama nei. Tamana e Tapu! Roorosi hakaraaoi ki naa tama naa i naa mahi too Inoa. Teenaa ko te Inoa aau ni kaumai kiaa nau, kimee laatou ma setama tokotasi pee ko taaua. ¹² Taku sao ni noho ma laatou raa, nau ni roorosi hakaraaoi iloo ki laatou i naa mahi too Inoa ni kaumai. See hai tama ilaatou ni mahana i aku rima. Ttama koi tokotasi ni mahana raa ko te tama nitukua ki mahana, ki ttino naa taratara te Laupepa Tapu.✧

¹³ “Teenei nau ku hanatu kiaa koe. Nau e taratara peenei iaa nau koi noho i te maarama nei, ki ttaka laatou ma taku hiahia etaka ma nau. ¹⁴ Nau ku oti te kauake oo taratara ki laatou, tevana iaa naa tama te maarama nei elotoffaaeo ilaatou, ilaatou sei ni tama te maarama nei pee ko nau hoki sei setama te maarama nei. ¹⁵ Nau see mee atu ma ki hakataharia laatou i te maarama nei. Sei. Nau e hiihai maa koe ki roorosi naa tama naa i te tipua hakallika. ¹⁶ Laatou sei nitama te maarama nei, e mee pee ko nau hoki sei setama te maarama nei. ¹⁷ Hakatapuria naa ora naa tama naa kitau ma te hakamaaoni oo taratara, i oo taratara naa ko te hakamaaoni. ¹⁸ Naa tama naa ni heunatia a nau kioo kite maarama nei, e mee pee ko nau ni heunatia mai koe kite maarama nei. ¹⁹ Nau e hakkee atu taku ora kitapu, ki lavaa naa tama naa te hakkee atu hoki naa ora laatou.

✧ 17.12 Ps 41.9; Jn 13.18

20 “Nau see taku koi ma ki tokonaki koe kilaatou soko laatou. Seai. Nau e taku hoki ki tokonaki koe ki naa tama elotu iaa nau ilaatou ni llono inaa taratara naa tama naa. ²¹ Nau etaku maa laatou kinnoho hakapaa ma setama tokotasi pee kotaaua. Tamana! Haia naa tama naa kitakkoto laatou itaaua, emee pee kokoe etakoto iloto takumanava, aa nau etakoto iloto toomanava, ki illoa naa tama te maarama nei maa nau ni heunatia mai koe kite maarama nei. ²² Nau ku oti te kauake naa mahi ni kaumai koe ma ki kauake kilaatou, kinnoho laatou hakapaa pee kotaaua. ²³ Nau kitakoto iloto naa manava laatou iaa koe etakoto iloto takumanava, kinnoho hakapaa laatou ma setama tokotasi. Teenaa naa tama te maarama nei ma ki illoa maa nau ni heunatia mai koe, aa koe e haitama laaoi inaa tama elotu, pee kokoe e haitama laaoi iaa nau.

²⁴ “Tamana. Naa tama naa ni kaumai koe kiaa nau, teenaa nau ehiihai maa laatou ki o o ake kitaku kina enoho, kikkite laatou iaku mahi, naa mahi ni kaumai koe. Ite aa, iaa koe e haitama laaoi iaa nau imua te mahaa mai ana te maarama nei.

²⁵ “Tamana. Ttiputipu etonuraa etaka ma koe. Naa tama te maarama nei see illoa maaoni iaa koe. Nau iaa e iloa iaa koe, aa naa tama nei e illoa maa nau ni heunatia mai koe. ²⁶ Nau ku oti te huri ake too tiputipu. Teenei nau ma ki mmata ki see ssiri laatou iaa koe, kitakoto too laaoi iaa nau raa iloto naa manava laatou. Teenaa nau hoki ki takoto ilaatou.”

*Jesus ku tauhia naa hakamau naa Jew
(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)*

¹ Te saaita Jesus ni taku no oti raa, a Ia ni hano ma ana disaipol raa no hakahiti ki telaa vasi te Riva Kidron. Te kina naa e takoto tana verena e ssomo naa laakau oliv. A Ia ma ana disaipol raa ni oo atu ki te verena naa. ² Judas, te tama ma ki hakaari ake Jesus ki naa hakamau raa, e iloa i te verena naa. Aia e iloa i teenaa sekina laatou maraa etoa Jesus. ³ Teenaa ki hanatu Judas ma naa soldia i Romeraa ma naa roorosi te Hare Tapu ki tauhia laatou Jesus. Naa tama naa e heunatia ake naa Faarisi raa ma naa maatua hakamaatua. Laatou ni oo atu ma naa hana laatou ka ppiki hoki naa ahi. ⁴ Jesus iaa kunaa iloa are i naa vana naa tama naa ma ki mee kaaa Ia. Teenaa masike iloo Ia no hanatu ki laatou no vasiri ake, “Kootou e ssee i ai?”

⁵ Teenaa ki mee ake laatou, “Maatou e ssee i Jesus, te tama i Nazareth.”

Jesus ki mee ake, “Teenei nau.”

Judas etuu ma laatou i te kina naa. ⁶ Saaita Jesus ni mee ake maa, “Teenei nau,” laatou ni taussina hakkaatoa kimuri nolleiho kilaro. ⁷ Jesus ki vasiri ake hoki, “Kootou e ssee i ai?”

Laatou ki mee ake hoki, “Maatou e ssee i Jesus, te tama i Nazareth.”

⁸ Jesus ki mee ake, “Nau ku oti te mee atu maa teenei nau. Ki mee kootou e ssee koi iaa nau, kootou ku tiiake naa tama nei ki oo.” ⁹ (A Ia ni taratara peenei kittino ana taratara ni mee maa, “See hai tama i oo tama ni kaumai raa ni mahana i aku rima.”)

¹⁰ Simon Peter ni masike ma tana komu taa tama raa no tuutia a ia te kautarina

hakamaatau te poe te Maatua Hakamau raa no motu. (Te inoa te poe raa ko Malkus.)
 11 Teenaa ki mee ake Jesus ki Peter, “Peter, tuku te komu naa kilaro! Koe e maanatu maa nau see hiihai maa nau e hakallono isu i te ara taku Tamana ni hiihai?”[☆]

Jesus e hakatuuria imua Annas

12 Araa oo atu iloo naa soldia i Rome raa ma te hakamau laatou ma naa roorosi te Hare Tapu raa no tauhia Jesus, ka saisaitia ana rima. 13 Jesus ni taakina laatou imua ki Annas, te hinaona Kaiapas, te Maatua Hakamau i te ssao naa. 14 Teenaa ko Kaiapas raa ni vanaake ki naa hakamau naa Jew raa maa e taukareka ki mate se tama tokotasi ki ssao te henua hakkaatoa.

Peter e huu maa ia see iloa i Jesus

(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

15 Simon Peter ma telaa disaipol hoki ni tautari atu vaamuri Jesus. Teenaa ko te disaipol e ilotia hakaraaoi iloo te Maatua Hakamau. Teenaa ni lavaa ai te disaipol naa te uru atu vaamuri Jesus ki loto te hare te Maatua Hakamau. 16 Peter ia ni tuu koi i haho. Te disaipol ni uru ki hare raa ni ahe ake no vanaake ki te ffine e roorosi te tootoka raa ki hakauru hia ake Peter ki hare. 17 Teenaa ki vasiri ake te ffine naa ki Peter, “Koe hoki se disaipol Jesus, anii?”

Peter ki mee ake, “Seai iloo.”

18 Te saaita raa, te kina raa ku saumakallii, teenaa naa poe raa ma naa roorosi

[☆] 18.11 Mt 26.39; Mk 14.36; Lk 22.42

te Hare Tapu raa e ttuu ka haka mahana naa haitino laatou i te vasi te ahi. Peter ni hanatu no ttuu ilaatou ka haka mahana hoki tana haitino.

Te Maatua Hakamau raa e vasirisiri ake ki Jesus

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)

¹⁹ Te Maatua Hakamau raa ni vasirisiri ake ki Jesus i ana disaipol raa ma ana taratara e akonaki ki laatou. ²⁰ Teenaa ki mee ake Jesus, “Nau maraa e tuu ka taratara imua naa karamata naa tama i naa kina hakkaatoa. Nau hoki maraa e taratara ki naa kuturana naa Jew iloto naa hare lotu laatou ma iloto te Hare Tapu. Nau seai aku taratara ni mee mmuni ikootou. ²¹ Koe e vasirisiri mai kiaa nau ki aa? Vasiri ake ki naa tama ni llono i aku taratara. Laatou e illoa i aku taratara ni mee.”

²² Saaita Jesus ni mee ana taratara nei, te roorosi tokotasi ni huri atu no paakia ana maaisu, ka mee ake, “Koe see lavaa te taratara peenaa ki te Maatua Hakamau!”

²³ Teenaa ki mee ake Jesus, “Ki mee aku taratara ni mee nei e ssara, koe ku mee ake kinaa tama ettuu i te kina nei ma se aa e sara. Aa ki mee aku taratara nei ni taratara maaoni, aku maaisu e paakia a koe raa ko te aa?”

²⁴ Ki otiraa Jesus ku kaavea Annas ki Kaiapas. Annas ni see mee ake ki naa soldia raa ma ki veetea naa rima Jesus.

Peter e huu hoki maa ia see iloa i Jesus

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

²⁵ Peter koi tuu ka haka mahana tana haitino, teenaa ki vasiri ake aaraa tama kiaa ia, “Koe hoki se disaipol te tama naa, anii?”

Teenaa ki mee ake Peter, “Seai. Nau seai se disaipol te tama naa.”

²⁶ Teelaa se poetokotasi inaa poe te Maatua Hakamau i te kina naa. Aia naa se hareakina tepoe ni tuutia tana kautarina Peter. Aia ni huri ake ki Peter no mee ake, “Teenei seai ko koe raa ni kiitea a nau iloto te verena?”

²⁷ Teenaa ki mee ake hoki Peter, “Seai.” Saaita naa koi raa te moa raa ku tani.

Jesus e taakina ki Pilate

(Mt 27.1-2,11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

²⁸ Tahaata telaa asoraa, Jesus nitoo laatou i te hare Kaiapas raa no kaavea ki te hare Pilate. Saaita laatou nittae atu raa, naa hakamau naa Jew raa ni see uru kiloto te hare naa, i laatou see fiffai maa laatou ekerekkere i te vasi naa Loo laatou. Laatou emattaku maa laatou ma ki kerekkere aa laatou ku see lavaa tekkai te kaikai te Pasova. ²⁹ Teenaa ki masike Pilate no hanatu ki laatou i haho no vasiri ake ki laatou, “Se aa te tama nei e hakasara?”

³⁰ Teenaa ki mee ake naa tama naa, “Ki mee te tama nei ni see haivana ni hakasara raa, aia ni see taakina mai are maatou kiaa koe.”

³¹ Pilate ki mee ake, “Teenaa kootou ku too te tama naa no hakatonutonu soko kootou ki naa loo kootou.”

Teenaa ki mee ake hoki laatou, “Maatou see tau te taa te tama ki mate.” ³² (Naa vana nei e hanotonu ma tetaratara Jesus ni mee i te ara tana mate.)[☆]

[☆] **18.32** Jn 3.14; 12.32

³³ Pilate ni ahe ki tana hare raa no kannaatia ake Jesus no vasiri ake, “Koe maaoni ko te Tuku naa Jew?”

³⁴ Teenaa ki mee ake Jesus, “Teenei se maanatu koi aau ma ki vasiri mai koe i te mee nei? E hai tama ni taratara atu kiaa koe iaa nau?”

³⁵ Pilate ki mee ake, “Koe e vasiri mai raa ko nau se Jew? Koe e taakina mai are naa tama kootou raa ma naa maatua hakamaatua kootou. Se aa koe ni hakasara?”

³⁶ Jesus ki mee ake, “Taku nohorana raa see takoto i te maarama nei. Ki mee taku nohorana raa e takoto i te maarama nei raa, kootou ni hetaa ma naa tama e tautari iaa nau, ki see lavaa nau te tauhia naa hakamau naa Jew. Seai, taku nohorana raa see tuu i te kina nei.”

³⁷ Teenaa ki vasiri ake Pilate, “Koe se Tuku maaoni?”

Jesus ki mee ake, “Koe naa evana maa nau se Tuku. Nau ni haanauria ki hakasura mai nau ki te maarama nei no tarataraina naa taratara maaoni TeAtua. Naa tama e fiffai ki tautari laatou ki naa taratara maaoni raa ma ki hakannoo ki aku taratara.”

³⁸ Teenaa ki vasiri ake Pilate, “Teenaa se aa e tarataraina a koe ma ko te hakamaaoni?”

Jesus ku tukua ki taia ki mate

(Mt 27.15-31; Mk 15.6-20; Lk 23.13-25)

Teenaa kiahe Pilate kihaho no mee ake ki naa tama, “Nau see haisara e kite i te tama nei.

³⁹ Tevanaiaa nau e iloa maa maatou maraa e ffana te karapusi tokotasi i te kau saaita kootou e mee te Pasova kootou. Kootou fiffai ki hanaa te Tuku kootou naa Jew nei?”

⁴⁰ Naa tama raa ni ffuri atu no tanitani varo, “Seai! Koe see hanaa mai te tama naa. Maatou

fiffai ki hanaa mai Barabas!” (Barabas se tama e taa tama.)

19

¹ Teenaa kimasike Pilate nokaavea Jesus ki ana soldia raa ki sarua. ² Naa soldia raa ni penapena te hau naa tuku ki naa laakau tuitui raa no hakaoria laatou i te pisouru Jesus. Kioti raa, hakahuria iloo laatou ki te kkaahu e pura ma ko naa kkaahu naa tuku te maarama nei. ³ Teenaa ki taussua atu laatou peelaa, “A koe, te Tuku naa Jew, koe ki taka rooroa.” Laatou ni ffuri hoki no paakia laatou naa maaisu Jesus.

⁴ Pilate ni ahe atu hoki no vanaake kilaatou, “Tama nei ku hakahea atu nau ki kootou. Nau see haisara e kite i te tama nei.” ⁵ Teenaa ki hakasura iho Jesus ma tana hau tuitui, aa e kkaahu ki te kkaahu naa tuku. Pilate ki mee ake, “Kootou mmata. Teenei kootou tama!”

⁶ Saaita naa maatua hakamaatua raa ma naa roorosi te Hare Tapu raa ni kkite i Jesus raa, laatou ni tanitani varo atu ki Pilate, “Tuukia tama naa ki te kros! Tuukia tama naa ki te kros!”

Teenaa ki mee ake Pilate, “Kootou oomai soko kootou no tuukia te tama nei i te kros. Nau sei taku sara e kite ia ia.”

⁷ Te kuturana i te kina naa ni hakahe atu, “Maatou e mee naa Loo maatou e hakatuu maa te tama peenaa kitaia ki mate, ia ia e mee maa ia se Tama Te Atua.”

⁸ Pilate ni matakū i naa taratara naa tama nei e mee ake. ⁹ Teenaa ki ahe hoki a ia no vasiri ake ki Jesus, “Koe se tama e au ihea?” Tevana ia Jesus ni see hakahe ake tana taratara. A ia ni tuu seemuu koi.

10 Pilate ki mee ake, “Koe see lavaa te taratara mai kiaa nau? Maanatu hakaraaoi. Too ora e takoto i akurima. Ki mee nau ettapa ma koe ki hanaa, koe e lavaa te hanaa nau. Ki mee nau ettapa ma koe ki haia ki mate, koe e lavaa te haia ki mate.”

11 Jesus ki mee ake, “Koe e haimahi i teenaa ni mahi ni kauatu Te Atua. Tetama ni heunatia a ia naa tama nei ki oo ake no tauhia nau no kaavea mai kiaa koe raa e takoto tana hui sara. Tana sara raa e ttoe are i too ssara e mee nei.”

12 Saaita Pilate nilono naa taratara Jesus e kauake nei raa, a ia ni ssee se ara ma ki hanaa Jesus. Tevana iaa naa Jew raa ni ttuu ka tanitani varo kiaa ia, “Ki mee te tama naa e tiiake koe ki hano, maatou ku illoa maa koe seai se soa maaoni te Tuku i Rome! Tetama ettapa ma ia hoki se tuku raa, a ia naa kumee maa ia e hakahiti te Tuku maaoni i Rome.”

13 Saaita Pilate nilono naa taratara nei, a ia ni haka ttaki atu Jesus no hakatuuria i te mataahare ihaho. Aia iaa ku hano no noho i te kina e hakatonutonu ettapa ma ko ‘Matappaa Hatu’. (Te kina naa ettapa ma ko ‘Gabata’ i te taratara naa tama te henua naa.)

14 Saaita naa raa ku tae ki telaaraatea*. Teenaa kote te aso imua te Pasova. Pilate ki mee ake ki laatou, “Teenei te tuku kootou!”

15 Teenaa ki ffuri atu naa tama naa no tanitani varo atu, “Taia tama naa! Taia tama naa! Tuukia tama naa ki te kros.”

Teenaa ki vasiri ake Pilate ki laatou, “Kootou e fiffai maa te tuku kootou nei ki tuukia ki te kros?”

---

* **19.14** telaaraatea: teenaa te saaita te peelo te kkai

Naa maatua hakamaatua raa ki mee ake, “Maatou tuku raa e noho i Rome. Maatou see hai tuku hoki.”

¹⁶ Teenaa ki masike atu Pilate no hookii ake Jesus ki laatou ki tuukia ki te kros.

Jesus e tuukia ki te kros

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

Teenaa ki hakattaki naa tama naa Jesus ki haho.

¹⁷ A Ia ni amo tana kros naa no tae kite kina ettapa ma ko “Te kina te lvi te Pisouru.” (Naa Jew raa ettapa te kina naa ma ko Golgota.)

¹⁸ Teenaa ki tuukia laatou Jesus ki te kros i te kina naa. Takarua karapusi hoki ni tuukia laatou inaa vasi Jesus.

¹⁹ Pilate ni sissii tana taratara no hakammau iaruna te kros, “Jesus tetama i Nazareth, te Tuku naa Jew.”

²⁰ Turaa tama iloo ni kkite i te taratara e sissii nei, i te kina Jesus ni tuukia raa see mmao i Jerusalem. Te taratara naa e sissii ki te taratara haka Jew, te taratara haka Rome, aa te taratara haka Greece.

²¹ Teenaa ki mee ake naa maatua hakamaatua raa ki Pilate, “Koe see tukua a koe maa teenei se Tuku maatou naa Jew. Koe ki sissii peelaa, ‘Ttama nei emee maa ia kote Tuku naa Jew.’”

²² Teenaa ki mee ake Pilate, “Taku taratara ni sissii naa ma ki takoto peenaa.”

²³ Saaita Jesus ku oti te tuukia laatou ki te kros raa, naa soldia naa ni toa laatou naa hekau Jesus raa no vaevae ilaatou. Laatou ni vvae naa hekau naa ki naa tuuhana e haa, te soldia tana mee. Laatou ni toa hoki laatou te kkahu raa ma ki vvae ma laatou, te vana iaa te kkahu raa ettui koi ki te maro tokotasi.

Te kkahu naa see hai tuina vaaroto. ²⁴ Teenaa kitaratara laatou peelaa, “Taatou ki see saaea taatou te kkahu nei. Taatou ki mee se taffao ma taatou ki naa tamaa hatu ki mmata ma ko ai te tama itaatou ma kitoa aia te kkahu nei.” Naa vana nei e ssura ki hanotonu ma naa taratara te Laupepa Tapu e mee maa✧:

“Laatou ni vaevae aku hekau ka mee naa taffao laatou ki mmata laatou ma ko ai te tama i laatou ma ki too taku kkahu.” Teenei ko te tiputipu e hakasuratia naa soldia.

²⁵ Te tinna Jesus raa ma tanataina, Mary te aavana Clopas, aa ko Mary Magdalene nittuu ake i te kina te kros e tautau ai Jesus.

²⁶ Jesus nittoka atu no kite i tana tinna naa etuu ake ma te disaipol ellee ai tana manava. Teenaa ki mee ake Ia ki tana tinna, “Teenaa too tama.”

²⁷ Ki oti raa ku mee ake hoki ki tana disaipol, “Teenaa too tinna.” Teenaa ki masike ai te disaipol naa notoa aia te tinna Jesus raa no nnoho laaua.

Te mate Jesus

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Lk 23.44-49)

²⁸ Jesus ni iloa maa teenei ana heuna nei ku oti. Teenaa kipesi tana taratara ki hanotonu ma naa taratara te Laupepa Tapu, “Nau hiiunu.”✧

²⁹ Teelaa se kamete wain e mmara e takoto i te kina naa soldia raa e ttuu. Naa soldia naa ni mmuni te tapaa maro ki te mata te laakau hisop raa no ttoko te tapaa maro naa ki loto te wain naa. Teenaa usu atu iloo laatou te tapaa maro naa ki naa maaisu Jesus.

✧ 19.24 Ps 22.18 ✧ 19.28 Ps 69.21; 22.15

³⁰ Jesus ni unu te wain e mmara raa, mee iloo tana taratara peelaa, “Teelaa ku oti!”

Teenaa ki hakamaruu tana pisouru no mate.

Te vasi kaumanava Jesus e urumakkina ki te ttao

³¹ Teenei ko te aso naa Jew raa e tukutuku hakaoti naa mee laatou ma te kaikai te Pasova. Laatou see fiffai maa naa haitino naa tama nituukia inaa kros raa e tauttau ite aso te Sabat. Teenaa ki oo naa hakamau naa Jew raa ki Pilate no mee ake ki taratara ake ia ki ana soldia raa ki oo no hatia naa vae naa tama naa, aa ku hanaa mai naa haitino laatou kilaro. Laatou emee iteena ko te aso rima, aa laatou see fiffai maa naa haitino naa tama naa e tauttau peenaa ite aso te Sabat, ite aa, te Sabat e aunei se aso elasi. ³² Teenaa ki oo naa soldia raa no ffati naa vae te tama mua. Ki oti raa laatou ku ffati hoki naa vae tana soa e tauttau ma Jesus. ³³ Saaita laatou nittae atu ki Jesus raa, laatou nikkite maa Jesus kunaa mate are. Teenaa ki see hatia ai laatou ana vae. ³⁴ Te soldia tokotasi ni urumakkina aia te kaumanava Jesus kitana tao. Teenaa killohi mai te vai ma te tto i te saaita naa lokoi. ³⁵ (Te tama ni kite ite vana nei e taratara atu ki illoa kootou i ana vana nikkite. Aia e taratara ki te taratara maaoni, i aa ia e hiihai maa kootou ki illoa maa naa taratara nei ni taratara maaoni.) ³⁶ Naa vana nei nissura kittino naa taratara te Laupepa Tapu emee peelaa, “See hai ivi tana haitino ni ffati.”[☆] ³⁷ Telaa taratara emee peelaa, “Te henua ma kittuu no tto ka kiaa ia, te Tama laatou ni urumaki.”[☆]

☆ **19.36** Ex 12.46; Num 9.12; Ps 34.20 ☆ **19.37** Zech 12.10; Rev 1.7

*Jesus ku tanumia**(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)*

³⁸ Teelaa setama ite matakaaina Arimatia, tana inoa ko Joseph. Aia setama maraa e tautari mmuni i Jesus, ia aia e matakua maa ia ma ki ilotia naa hakamau naa Jew. Aia ni hano no kainnoo ki Pilate ki kauake te haitino Jesus kitoa aia no tanumia hakaraa oi. Pilate ni vanaake maa e taukareka koi, teenaa ki hano Joseph no too te haitino Jesus.

³⁹ Nikodimus, te tama ni hano tana poo tokotasi no mmata i Jesus raa, nioo laaua ma Joseph no too te haitino Jesus. Aia ni too telopo mee mannoni, e noto naa kilo e matatoru, ka oo maa laaua. Teenaa ko naa 'spice', naa 'myrrh' aa ma naa 'aloe'.[☆] ⁴⁰ Takarua naa ni miinia laaua te haitino Jesus ki te maro makkini. Naa kaakaa mannoni naa ni mmuni hakapaa ma te haitino Jesus, ite naa seara naa Jew maraa e mee ki naa tama laatou e mmate. ⁴¹ Teelaa severena etuu taupiri ki te kina Jesus ni tuukia ki te kros. I loto te verena naa e takoto tana taaruma hatu hoo. Te taaruma naa seki hai tama e mmate ni moe iloto. ⁴² Te haitino Jesus ni ponotia laaua kiloto te taruma naa. Laaua e mee i te taaruma naa e taupiri koi ki te kina Jesus ni tuukia ki te kros, aa te Sabat raa hoki ku taupiri.

20*Te taaruma hua**(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)*

[☆] 19.39 Jn 3.1-2

¹ Tahaata poo te Hakamarolloo raa, Mary Magdalene ni hano kite kava raa no kite maa te hatu tetaaruma raa ku oti te hakatiperia ki te vasi. ² Teenaa kitere ia ki Simon Peter ma telaa disaipol, teenaa ko te tama ellee ai te manava Jesus, no mee ake, “Te haitino Te Ariki raa ku oti te toa naa tama. Maatou see illoa i te kina tana haitino e tukua laatou!”

³ Teenaa ki oo Simon Peter ma telaa disaipol ki te kava. ⁴ Takarua naa ni ffuro, tevana iaa telaa disaipol e makkuu are i Peter. Teenaa ko ia raa ni tae imua ki te kava. ⁵ Tana saaita ni tae kite kava raa, a ia ni tuu koi i haho no hakatui kiloto te rua no kite naa maro koi ni mmini te haitino Jesus raa emmoe iloto. ⁶ Simon Peter ni tae ake imuri no uru tonu lokoi ki loto te rua. A ia ni kite hoki naa maro ni mmini te haitino Jesus. ⁷ Te tapaa maro ni mmini te pisouru Jesus raa iaa ni haatua hakaraa o iloo ka tukua hakavasi. Te tapaa maro naa see moe ma aaraa maro. ⁸ Teenaa hanatu iloo te disaipol te laa ni tae imua ki te kava raa no uru atu ki loto te rua. A ia ni hakatina lokoi i tana saaita ni kite i naa maro naa. ⁹ (Takarua naa seki massaro iloo i te taratara te Laupepa Tapu e mee maa Jesus ma ki masike mai i te mate.) ¹⁰ Ki oti raa ahe iloo lauaa ki hare.

*Jesus e hakasura ki Mary Magdalene
(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)*

¹¹ Mary ni tuu katanitani i haho tetaaruma. Teenaa hakatui iloo ia ka tani ki loto te rua. ¹² A ia ni ttoka no kite iloo i te takarua ensol ennoho i te kina Jesus ni hakamoeria. Ttama enoho ipisouru, aa telaa tama enoho ivae. Lauaa kato e uru ki naa hekau makkini. ¹³ Teenaa

ki vasiri ake te takarua naa kiaa ia, “Te ffine nei, koe e tani i te aa?”

Mary ki mee ake, “Te haitino taku Ariki raa ku oti te toa naa tama. Nau see iloa itana kina e tukua laatou.”

¹⁴ Ki oti raa hakatahuri iloo ia no kite i Jesus e tuu mai, tevana iaa a ia ni see mate maa teelaa ko Jesus.

¹⁵ Teenaa ki vasiri ake Jesus kiaa ia, “Koe e tani i te aa? Koe e ssee i ai?”

Te ffine raa nittau maa ia ko te tama e roorosi te kava. Teenaa ki mee ake ia peelaa, “Ki mee te tama naa ni toa a koe, koe ku hakaari mai ki hano nau no toomai tana haitino.”

¹⁶ Teenaa ki kannaa Jesus i tana inoa, “Mary!” Te ffine naa ni huri atu no mate lokoi maa teelaa ko Jesus.

Teena ki mee ake ia haka Jew, “Raboni!” (e mee maa ‘tama e ako tama’)

¹⁷ Jesus ki mee ake, “Koe see kka mai kiaa nau. Nau seki ahe ki taku Tamana. Tere no hakaari ake aku taaina iaa nau ku ahe ki te Tama raa, teena ko taku Tamana aa laatou Tamana, taku Atua aa laatou Atua.”

¹⁸ Mary ni tere tonu no vanaake ki naa disaipol iaa ia ni kite i TeAriki. Aia ni haka ea ake hoki naa taratara TeAriki ni mee ake.

Jesus e hakasura ki ana disaipol

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ Te laasuru te Hakamarolloo raa, naa disaipol naa ni hakakutu iloto te hare tokotasi ka puipui naa tootoka laatou, ilaatou koi nnoho mattaku inaa hakamau naa Jew. Saaitanaa lokoi Jesus kutuu iloto laatou. Jesus ki mee ake, “Kootou nnoho ma

te laaoi.” ²⁰ Teenaa ki huri atu ana rima ma tana kaumanava kilaatou. Ana disaipol naa ni fiafia i te krite ana laatou i Jesus. ²¹ Jesus ki mee ake hoki, “Kootou noho ma te laaoi. Nau ni heunatia mai taku Tamana, peelaa hoki, kootou e heunatia a nau.” ²² Teenaa ki maanava atu tana soromatani ki laatou ka mee ake peelaa, “Too Te Aitu Tapu. ²³ Ki mee kootou e ffana naa haisara naa tama, teenaa naa haisara naa tama naa hoki ma ki hanaa Te Atua. Aa ki mee kootou see ffana naa haisara laatou, Te Atua hoki ma ki see hanaa a Ia naa haisara laatou.”☆

Jesus ma Thomas

²⁴ Te disaipol tokotasi i te taka sinahuru maa ttakarua disaipol Jesus raa ko Thomas (e ttapa ma ko te Maasana). Aia ni see noho ma naa disaipol raa i te saaita Jesus ni hakasura ki laatou. ²⁵ Naa disaipol raa ni hakaari ake maa laatou ni krite i Jesus.

Tevana iaa Thomas ni mee ake peelaa ki laatou, “Ki mee nau e kite i naa ponga naa hao i ana rima ka taaohi nau tana kaumanava ni urumakkina raa, teenaa nau ma ki iloa maa ia ni masike i te mate maaoni.”

²⁶ I te Hakamarolloo imuri raa, naa disaipol raa ni hakakkutu hoki i hare. Teenaa Thomas e noho ilaatou. Niaaina maa naa tootoka te hare laatou naa ni puipui hakkaatoa raa, Jesus ni hanake no tuu iloto laatou no mee ake, “Kootou noho ma te laaoi.” ²⁷ Teenaa ki mee ake Ia ki Thomas, “Tuku mai too mataarima i te kina nei, aa koe ku ttoka ki aku rima;

☆ **20.23** Mt 16.19; 18.18

aa teenaa, haaroo mai too rima no paa i taku kaumanava. Koe ki see mamaanatu tammaki. Koe ki iloa maa teenei ko nau!”

²⁸ Teenaa ki mee ake Thomas, “Koe ko taku Ariki ma taku Atua!”

²⁹ Jesus ki mee ake, “Teenei koe ku iloa maa nau ku masike i te mate i aa koe ku kite iaa nau? Naa tama ni see kkite iaa nau aa laatou iaa e illoa koi maa nau ku oti te masike i te mate raa, naa tama naa ma ki hakahiahiaria TeAtua.”

Te hakataakoto te laupepa John e sissii nei

³⁰ Jesus ni hakasura hoki aaraa mahi TeAtua e tammaki ka kkite ana disaipol, tevana iaa see sissia iloto te laupepa nei. ³¹ Naa vana nei iaa ni sissia iloto te laupepa nei ki illoa kootou maa Jesus maaoni ko te Mesaea, te Tama TeAtua. Teenaa kootou ma ki ora i kootou e illoa i naa mahi tana inoa.

21

Jesus e hakasura ki te takahitu disaipol

¹ Kimuri raa, Jesus ni hakasura hoki ki ana disaipol raa i tai te Namu Galilee. A Ia ni hakasura ake peenei. ² Naa disaipol ni nnoho i te kina naa ko Simon Peter, Thomas (e ttapa ma ko te Maasana), Nathaniel (te tama te matakaaina Kana), takarua tama Sebedii, aa telaa takarua disaipol hoki. ³ Simon Peter ni mee ake ki laatou, “Nau ku hano no puipui.”✧

Teena ki mee ake naa tama naa, “Taatau ki oo hakapaa.” Naa tama raa ni massike no kkake i te poti raa no aro no puipui. Tevana iaa laatou ni seai iloo se ika ni lavaa i te poo naa hakkaatoa.

✧ 21.3 Lk 5.5

⁴ I te tahaata raa, Jesus ni tuu ake i uta laatou. Seai iloo setama inaa tama naa ni mate i Jesus.
⁵ Teenaa ki kannaa Jesus kilaatou, “Aku soa. Kootou e hai ika ni ppui?”

Teenaa ki mee ake naa tama naa, “Seai iloo”

⁶ A Ia ki mee ake, “Pesi te kupena kootou naa i te vasi hakamaatau te poti, ki lavaa ni ika maa kootou.” Teenaa ki pesi laatou kupena naa no hainattaa laatou te ffuti ake ki aruna, i te kupena raa ku pii te ika.✧

⁷ Te disaipol e llee ai te manava Jesus raa ki mee ake ki Peter, “Teenaa ko TeAriki!” Saaita Peter nilono maa teelaa ko TeAriki raa, a ia ni hakao tana kahu (i tana kahu naa ni ffana) no sepu kilotottai no kkau ki uta.

⁸ Aaraa disaipol raa iaa ni aro ake te poti laatou raa ki uta no ffuti ake laatou kupena e pii te ika. Tekina laatou ni tautau raa see mmao ki uta, e noto naa sekumi e rima. ⁹ Saaita laatou nittae ki uta raa, laatou nikkite naa ika ma naa haraoa emmoe iaruna tetaeahi emallaa.
¹⁰ Teenaa ki mee ake Jesus kilaatou, “Toomai ni ika i naa ika kootou ni ppui.”

¹¹ Simon Peter ni hano no kake ki te poti raa no ffuti ake te kupena raa ki uta. Te kupena naa e pii inaa ika e llasi. Laatou ni lavaa naa ika laatou elau maa te mataarima, ma naa ika e toru. Niaaina maa te kupena naa ni pii raa, te kupena naa ni see lavaa te masae. ¹² Teenaa ki mee ake Jesus kilaatou, “Kootou oomai no kkai.” Naa tama naa ni mattaku te vasiri ake maa ia ko ai, i laatou e illoa maa ia ko TeAriki.

✧ 21.6 Lk 5.6

13 Teenaa ki hanake Jesus no too te haraoa ma naa pukunohi naa ika raa no kauake ki laatou.

14 Teenei ko te ttoru naa saaita Jesus ni hakasura ki ana disaipol imuri tana masike mai ana i te mate.

Jesus ma Peter

15 Saaita laatou nioti tekkairaa, Jesus ki vasiri ake ki Simon Peter, “Simon, te tama John, toolaaoi iaa nau nei ettoe are itelaaoi naa tama nei iaa nau?”

Peter ki hakaaha ake, “Uee, TeAriki. Koe e iloa maa nau e laaoi iaa koe.”

Jesus ki mee ake, “Roorosi i aku sukua sipsip.”

16 Jesus ki ttao atu no vasiri hoki, “Simon, ttama John, koe e laaoi iaa nau?”

Peter ki hakaaha ake hoki, “Uee, TeAriki. Koe e iloa maa nau e laaoi iaa koe.”

Jesus ki mee ake, “Roorosi i aku sipsip.”

17 Jesus ki ttao atu tana toru, “Simon, ttama John, koe e laaoi iaa nau?”

Peter ni sopo tana manava i teenei ko te ttoru naa saaita Jesus e vasiri kiaa ia. Teenaa ki mee ake ia peelaa ki Jesus, “TeAriki, koe e iloa itekau vana hakkaatoa. Koe e iloa maa nau e laaoi iaa koe.”

Teenaa ki mee ake Jesus, “Roorosi i aku sipsip.

18 Nau e taratara atu maaoni. Too saaita ni tipu ake raa, koe nitara too maro sokkoe ka sasare ki oo kina e hiihai. Tevana iaa too saaita ku matua raa, telaa tama ma ki hakatara atu too maro ka hakattaki koe ki oo kina see hiihai maa koe ehano.” 19 Jesus e taratara peenei ki hakaari maa te tipu tipu te mate Peter raa

ma ki huri ake naa mahi TeAtua. Teenaa ki mee ake Jesus kiaa ia, “Tautari mai kiaa nau.”

Jesus ma telaa disaipol

²⁰ Peter ni hakatahuri no kite i te tama e llee ai te manava Jesus raa e sare ake vaamuri laaua. Teenaa ko te disaipol ni hakapare ki Jesus i te poo laatou nikkai no vasiri ake ma ko ai te tama i laatou ma ki hakaari ake Jesus ki naa hakamau naa Jew.☆ ²¹ Saaita Peter ni kite i te tama naa raa, vasiri ake iloo ia ki Jesus, “TeAriki, ai ttama nei?”

²² Jesus ki mee ake, “Ki mee nau e hiihai maa ia ki ora hakaoti no tae ki taku sao ma ki au, te mee naa e aa iaa koe? Koe ki tautari mai kiaa nau.”

²³ Teenaa ki tere te taratara raa vaaroto naa tama e tautari i Jesus ma te disaipol nei ma ki see mate. Tevana iaa Jesus ni see vana maa ttama nei ma ki see mate. A ia ni taratara peela, “Ki mee nau e hiihai maa ia ki ora hakaoti no tae ki taku sao ma ki au, te mee naa e aa iaa koe?”

²⁴ Teenaa ko te disaipol e taratara atu naa taratara nei, te tama hoki ni sissii naa taratara nei i te laupepa nei. Taatou e illoa maa ana taratara nei ni taratara maaoni.

Naa taratara hakaoti

²⁵ Jesus ni mee te lopo vana itana sao ni noho i te maarama nei. Ki mee ana vana hakkaatoa ni mee raa e hakatuuria ki loto naa laupepa raa, nau e maanatu maa te maarama nei ma ki see ssao i te lopo laupepa ma ki takkoto ai naa taratara naa.

☆ **21.20** Jn 13.25

Na Taratara TeAtua i naa taratara Takuu
The New Testament in the Takuu language of North
Solomons Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Takuu long Niugini

Copyright © 2009 Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Language: Takuu

Translation by: Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Contributor: Isles of the Sea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-04-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 7 Jun 2022

78ef068e-b7cb-5f13-bf46-55a4db12e0f1